

AXA
BRUXELLES –
VALEA JIULUI

» Un reportaj de Manu Băbescu: „Backpacking prin UE. Din buricul Uniunii spre depresiunea Europei”

CITIȚI ÎN » PAGINILE 8-9

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » EDIȚIA NAȚIONALĂ » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

CRONICĂ
DE CARTE

Un delir cutremurător
și deliruri comice
milenariste

C. Rogozanu

„S-ar zice că lectura de sărbători este una dintre cele mai relaxate forme de însușire a textului literar, dar...”

ÎN » PAGINILE 10-11

NR. 110 » 13-19 ianuarie 2007 » Săptămînal realizat de Editura Polirom, „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud” » supliment@polirom.ro

Muzeul de Artă, în sfîrșit descătușat

După treizeci de ani de restaurări, Palatul Baroc din Timișoara se deschide din nou pentru a adăposti colecțiile Muzeului de Artă.

ÎN » PAGINA 3

HAI ȚIGANE! HAI ROMALE!

Din Zece Prăjini, cu toba-n lumea largă

Imagine preluată de pe DVD-ul Asphalt Tango Records,
Fanfare Ciocărlia – Gypsy brass legends (DVD-ATRO404).
© Asphalt Tango Productions Archive
www.fanfare-ciocarlia.com

Pe 29 noiembrie 2006, un grup de muzicanți din satul Zece Prăjini a susținut un recital la Ateneul Tătărași din Iași, în cadrul manifestării „O zi fără cenzură”. Nu este vorba despre celebra fanfară Ciocărlia, ci despre Fanfara lui Crăciun, tot din Zece Prăjini. Liderul acesteia, Crăciun Ivancea, a colaborat cu managerul Henry Ernst pentru albumul de debut al Ciocărliei, *Radio Pașcani*. Întrebat de ce cîntă cu fanfara sa melodii aflate și în reperto-

riul Fanfarei Ciocărlia, Crăciun Ivancea a spus: „Astea-s melodiile noastre de la Zece Prăjini, nu-s ale lor”. Ernst nu neagă: „Este adevărat că o parte a repertoriului Fanfarei Ciocărlia se bazează pe muzica tradițională, moștenită din satul Zece Prăjini, și oricine poate să o cînte”.

CITIȚI DOSARUL DIN » PAGINILE 5-7

MNAC-ul din provincie

MNAC-ul bucureștean nu este primul muzeu de artă contemporană din România. Actualul Muzeu de Artă Vizuală gălățean există încă din 1967, pe vremea cînd purta numele de Muzeu de Artă Contemporană Românească.

ÎN » PAGINA 4

S-A CITIT. ACUM SE AUDE
DETALII ÎN » PAGINA 13

EDITORIAL

Fals editorial
auto

George Onofrei

Motto: „Ciorii expulzate din Touareg, la loc pe cracă!” (Chelou feat. Rimaru – Alarmă falsă)

Volkswagen Touareg este mașina cea mai promovată la acest început de an. „Motor Diesel, catalizator euro 3, caiet de service, klimatronice, 10 airbaguri, cutie de viteze cu șase trepte, sistem de navigare cu televizor, pregătire telefon, volan ajustabil mecanic/ electric, 4 geamuri electrice, servodirecție, selector de canale cu radio/ cd, închidere centralizată cu telecomandă, oglinzi exterioare cu acționare electrică, spălătoare faruri, rezematoare braț central, sistem antiblocare ABS, dispozitiv electronic de stabilitate ESP, sistem de alarmă antifurt, computer de bord/ calculator traseu, temporat, încălzire scaune față, balustradă de acoperiș...”

Sînt, în parte, caracteristice ideale pentru mașina directorului Complexului Muzeal Moldova, domnul Val Condurache. Chiar și prefectul de Iași, Nicușor Păduraru, care a cerut o anchetă ministerială în problema achizițiilor realizate în contul Palatului Culturii, are unul la scara Casei Pătrate. Unul achiziționat tot din bani publici. Nu știu cu ce mașină merge prin București domnul Iorgulescu, dar în mod cert Ministerul Culturii a aprobat ca destinația banilor veniți pentru proiectarea lucrărilor de refacere a Palatului Culturii să fie schimbată. Și același minister l-a trecut clasa pe Val Condurache în momentul în care s-au făcut, de la centru, evaluările directorilor din subordine. Chiar directorul Palatului ne declara într-o emisiune că are relații excelente „cu Bucureștiul”. Prin urmare, domnilor, care vă e supărarea?

Observ că aceia care țin strîns hățurile decizionale se scandalizează doar cînd strigă presa despre boacănile subordonaților, pe care, altfel, i-au mîngîiat pînă tește și îndelung pe creștet.

Totul sau nimic

Călin Popescu Tăriceanu și-a încheiat „directul” de la Realitatea de luni seară mai mult decît surprinzător, mai ales dacă ținem cont de ceea ce se discută asiduu în presa românească în ultimele luni. „Vă promit că, și peste un an, tot eu voi fi prim-ministru”, a spus premierul, cu atât mai neașteptat cu cît asemenea predicții spectaculoase, într-un asemenea context, nu îl caracterizează defel. Și cu atât mai mult cu cît în politică niciodată nu poți fi sigur nici măcar de ziua de mîine, darmitte de ce va fi peste un an!

Cînd totuși premierul își permite să afirme așa ceva, nu putem să ne gîndim cu toții decît fie că a luat-o razna, fie că se bazează pe lucruri la care noi nu avem acces. Să fie oare vorba despre o promisiune venită dinspre vest, de la colegii liberali europeni care nu înghit comunicările gen PLD și nici alunecările dinspre o „internațională” spre alta? Să fie oare vorba despre o înțelegere fermă cu PSD-ul nedoritor de anticipate? Să fie oare, în fine, vorba despre o împăcare subterană cu un președinte Băsescu ce părea, pînă de curînd, a-și fi făcut un țel din plecarea lui Tăriceanu de la Palatul Victoria?

Într-o măsură mai mare sau mai mică, cu toate rezervele de rigoare, fiecare dintre variante ar putea fi valabilă. Dar e de observat aici că, în cazul unor

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

promisiuni europene sau al unor înțelgeri neoașe, Călin Popescu Tăriceanu ar fi făcut o gravă eroare să-și arate public siguranța, să își sugereze deci în felul a-cesta „spatele” politic. O asemenea inabilitate i-ar fi mai degrabă caracteristică unui alt personaj, ceva mai latifundiar și mai expansiv, nu unui premier care, pînă acum, a făcut multe eforturi să-și păstreze imaginea în zona echilibrului politic și-a elegantei.

Declarația primului-ministru nu pare a fi însă una hazardată și att. Fie și pentru faptul că i-a cerut timp special moderatului emisiunii pentru a o face, afirmația lui Tăriceanu pare a fi fost pregătită, special gîndită, special rostită. Și, mai ales, tocmai prin asta, pare a nu se baza defel pe nici una dintre mai sus amintitele variante. Tocmai faptul că a ales să spună așa ceva, ba chiar să promită că va sta la Palatul Victoria cel puțin încă un an, mă face să cred că premierul Tăriceanu și-a propus, alături de colegii liberali, să joace la caecalma. Asumîndu-și, firește, riscul aferent.

Cîștigul imediat al domnului prim-ministru este că, pentru prima oară, arată o siguranță care nu poate fi ignorată. Pe termen lung însă, profitul ar putea fi unul excepțional: în cazul în care într-adevăr va reuși să reziste măcar încă un an în fruntea guvernului, Călin Popescu Tăriceanu ar fi cîștigătorul dinainte anunțat al unei lupte cu președintele ce părea a avea un cu totul alt învingător. Altfel spus, primul-ministru, prin declarația de luni seară, i-a aruncat o mînușă președintelui. Duelul se anunță spectaculos și, pentru înția oară în mod explicit, unul direct. Dispar intermediarii. Cei doi luptători pot coborî în arenă. Martori sîntem

» Altfel spus, primul-ministru, prin declarația de luni seară, i-a aruncat o mînușă președintelui.

noi, românii, adică acei spectatori care se transformă, periodic, în elector și pot decide. Dacă primul-ministru va rezista așa cum a promis, sîntem de pe acum invitați să acceptăm că numai el poate fi declarat învingător.

Riscul e mare, spuneam. Pentru că, mai ales în urma unei asemenea siguranțe afișate, dacă va fi înlăturat, lui Călin Popescu Tăriceanu îi mai rămîn puține șanse de a exista ca om politic. Susțîndu-și att de ferm și de explicit dorința politică, aceea de a rămîne în fruntea guvernului, premierul nu-și va mai putea explica altfel o eventuală demisie decît în termeni de înfrîngere absolută. Iar un om politic înfrînt fie și o singură dată, vezi cazul fostului președinte Emil Constantinescu, nu mai are altceva de făcut decît să se retragă în anonimat și, eventual, să-și depene memoriile politice pe vreun OTV.

Anul 2007 începe deci cu o provocare politică spectaculoasă. Urmările ei le vom afla în lunile ce vor urma. Semnalul însă e dat: liberalii intră, la rîndu-le, în joc. Relativa pasivitate de pînă acum va fi dată uitării. Totul sau nimic. Sună a curaj, a bărbăție asumată. Dar sună destul de mult și a disperare. Or, în politică, disperarea e la rîndul ei un semnal. Și nicidecum unul pozitiv.

CRISTI PUIU, ÎN RĂZBOI TOTAL CU CENTRUL NAȚIONAL AL CINEMATOGRAFIEI

Regizorul Cristi Puiu, premiat la Cannes 2005 pentru *Moartea domnului Lăzărescu*, a anunțat pe 8 ianuarie a.c. că a hotărît să nu mai participe la concursul de proiecte cinematografice organizat anual de Centrul Național al Cinematografiei (CNC) în semn de protest față de modul de funcționare a instituției. Ulterior, acesta a fost susținut de mai mulți dintre colegii săi de breaslă, între care Corneliu Porumboiu și Thomas Ciulei, în vreme ce Cătălin Mitulescu a fost de părere că Puiu își face doar imagine prin recente ieșiri publice. Puiu i-a contestat lui Eugen Șerbanescu orice competență legată de producția de film.

În replică, Șerbanescu i-a cerut lui Cristi Puiu să fie de acord cu publicarea celor două proiecte pe care juriul CNC i le-a respins la recenta sesiune de finanțare, „dacă tot ai folosit concursul pentru a declanșa o furibundă campanie mediatică în folosul propriei dumneavoastră imagini”. Regizorul a spus că va fi de acord cu publicarea doar dacă vor fi făcute publice și cele cîștigătoare.

Pe 22 decembrie 2006, cînd au fost anunțate rezultatele concursului de proiecte cinematografice, Puiu a declarat că nu înțelege cum „se întîmplă că proiectele unor regiști și scenariști care au făcut dovada incompetenței în proiecte anterioare se regăsesc acum printre cîștigători”.

LANSARE

Editura Cartea Românească lansează marți, 16 ianuarie 2007, de la ora 18.00, la Librăria Cărturești din strada Arthur Verona, volumul *Poemul din carton*. Urme de distrugere pe Marte de Bogdan Ghiu. Invitații sînt: Sorin Alexandrescu, Mircea Mihăieș și Costi Rogozanu.

EMINESCU FĂRĂ DINESCU

Scriitorul Mircea Dinescu refuză, pentru al doilea an consecutiv, să participe la Zilele Eminescu de la Botoșani, ce au loc între 14 și 16 ianuarie a.c., deși se află pe lista nominalizaților la premiul Eminescu, Opera Omnia. „Nu vin. Eu m-am săturat de nominalizări tip cămin cultural, cum am mai spus și anul trecut”, a declarat Mircea Dinescu. „Eu nu vin la Botoșani decît atunci cînd iau premiul Eminescu. Dacă era ceva, mă anunța domnul Nicolae Manolescu (președintele Uniunii Scriitorilor din România – n.r.). Acum este la Paris. Nu am vorbit de trei luni cu el”, a adăugat scriitorul.

PORUMBOIU, ÎN „LE MONDE”

Corneliu Porumboiu aparține unei generații care produce „farse lugubre”, iar filmul său *A fost sau n-a fost?* construiește un „bilanț moral extravagant și țicnit” al Revoluției din 1989, scrie „Le Monde” într-o cronică publicată pe 9 ianuarie, cu ocazia premierei franceze a peliculei românești. Filmul lui Porumboiu reprezintă, potrivit „Le Monde”, o „vizită ghidată” a României care „ar trebui să descurajeze pentru totdeauna veleitățile turistice” ale francezilor care ar vrea să călătorească în noul stat membru al Uniunii Europene. Singurii intereseași ar putea rămîne „cei curioși să descopere geniul unei țări capabile să producă acest tip de umor subtil-atroce”.

Porumboiu se înscrie, alături de Tristan Tzara, Eugen Ionesco și Emil Cioran, într-o tradiție care cultivă, în opinia cronicarului de la „Le Monde”, „surful macabru, luciditatea distructivă, absurditatea tragică și mizantropia rafinată”.

SUPLIMENTUL LUI JUP

După trezeci de ani de restaurări, Palatul Baroc din Timișoara se deschide din nou pentru a adăposti colecțiile Muzeului de Artă. Pe 21 decembrie 2006, enigma arhitectonică din Piața Unirii timișorene, aflată într-un veșnic travaliu restaurator, a fost în sfârșit demascată. Palatul Baroc este de acum sinonim cu Muzeul de Artă, un spațiu vital pentru toți consumatorii nu de produse, ci de artă.

LA TIMIȘOARA DUPĂ 30 DE ANI

Muzeul de Artă, în sfârșit descătușat

Manu Băbescu

Avându-l la pupitrul de comandă pe Marcel Tolcea, Muzeul de Artă are toate șansele de a deveni cel mai important punct de referință culturală din proaspăt integratul spațiu bănățean-european. Ora cinci după apus, Piața Unirii, Palatul Baroc. Săli pline, scări neîncăpătoare, camere digitale, șampanie, agitație. Un student la design: Ce să-ți fac dacă ți-ai uitat aripile acasă? Stai la rând și vei afla. Pentru că afișul vorbește pe limba ta: „Setea de cunoaștere se stinge cu o bere/ Nevoia de oameni se tratează prin chat/ Imaginația e wireless/ Leși din tine/ Intră în muzeu“. Fără supradoze, merită evadarea.

De mult n-a mai văzut Timișoara atâția iubitori de artă autentică adunați într-un muzeu. Ți-ai amintat concediul pentru a fi prezent. Înseamnă mult pentru tine și pentru comunitatea ta. L-ai așteptat 30 de ani.

Închis din 1976 pentru restaurări, Palatul Baroc a fost mult timp o paragină cu potențial pentru majoritatea timișorenilor faloși, dar nemulțumiți de lipsa de prestanță a clădirii care ar fi luat

din charisma prețioasei Piete a Unirii. Odată cu deschiderea Muzeului de Artă, Palatul Baroc devine din nou o divă arhitectonică. S-au ținut discursuri și recitaluri, s-a băut șampanie, au fost împărțite mape și cărți poștale. Dar cel mai important, a fost dezvelită o colecție Corneliu Baba care conține 90 de tablouri, piese și obiecte personale ale marelui pictor obținute după îndelungi negocieri cu deținătorii acestora. Ca peste tot însă, fără bani nu s-ar fi întâmplat nimic. De aceea, numai după aprobarea tuturor rectificărilor din buget de către consilierii județeni s-au votat în unanimitate fondurile pentru finalizarea lucrărilor, iar rezultatul este un muzeu de artă la nivelul celor europene. Elegant, alternativ, impozant, demn de arhitectul Șerban Sturdza, Muzeul de Artă din Timișoara poate găzdui acum opere importante de artă modernă, bănățeană, contemporană, artă decorativă, și piese donate din partea fondatorului muzeului Zsigmond Ormos. Muzeul nu este însă în totalitate finalizat, planul incluzând amenajarea unei cafenele și a unei săli de conferințe la subsolul clădirii, iar mansarda va adăposti o sală de pedagogie muzeală și colecții donate.

VORBA DIRECTORULUI MART, MARCEL TOLCEA

„Ontologic, un muzeu nu reprezintă mai nimic pentru «mișcări». Muzeul muzeifică. Dar, tot etimologic, el inspiră, fiind «un hotel de muze». Pentru (ne)mișcarea culturală timișoreană muzeul e o nostalgie cu rană închisă, o frumoasă bijuterie de arătat turiștilor, un medicament de vindecat complexe culturale, o pagină de Austrie arhitecturală, un indemn civic local, un viitor loc de pelerinaj la sală barocă sau cafenea. Și, pas cu pas, un fenomen mediatic. Avem urgentă nevoie de

un spațiu al expozițiilor temporare unde să găzduim contemporani, dar deocamdată sîntem cam strîmtorați. Plănuim la finele lui martie o expoziție în colaborare cu Centrul Cultural Francez, „Collections sans Frontières VI. Sublime Objects“. Îl așteptăm pe Ioan Nemițoi, avem în program un Tzipoia ș.a.m.d. Pe măsură ce creștem vom fi tot mai îndrăzneți.“

Pentru mai multe detalii, accesați site-ul Muzeului de Artă din Timișoara: www.muzeuldeartatm.ro.

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO

Politicianul de tabloid – considerații generale

În România începe să aibă mare succes o specie de om politic dezbrăcat aproape complet de prejudecăți și scrupule. (Un om politic e în general – prin definiție – lipsit de scrupule, dar există grația și în absență.) Îl știm cu toții foarte bine: e genul de politician foarte avid de publicitate, dispus oricînd să se dea în spectacol, ba chiar pornit să caute spectacolul și scandalul doar ca să rămînă imprimat cît mai zdravăn în atenția cetățenilor cu drept de vot. El transmite mesaje și teme simpliste, stereotipice, dar generatoare de pasiuni și controverse îndrîjite la marea public, și folosește calomnia pe scară largă ca armă politică. Astfel, tipul acesta de politician se aseamănă foarte bine cu televiziunile sau publicațiile de scandal, la fel de avide după audiență, așa că nu-i deloc de mirare că între animalul politic și cel mediatic există mereu o colaborare eficientă. Politicianul are intervenții de impact mare și mesaj minim cînd la televizor, cînd în ziare, canalele media îi sporesc treptat audiența, iar personajul, ajuns vedetă cu ajutorul presei, sporește audiența presei. E un cerc vicios de care profită ambele părți.

Reprezentantul tipic al speciei descrise aici este politicianul de tabloid. El nu trebuie confundat cu lătrăul de partid, pe care l-am descris mai demult în volumul *DEX-ul și sexul*. Lătrăul de partid nu e decît un instrument al formațiunii pe care o reprezintă, un difuzor sîcîitor care emite permanent platitudinii, proteste și interjecții, cu scopul de a întrerupe sau de a bloca complet mesajul unor adversari. Lătrăii sînt indivizi de rangul al doilea, iar talentele lor antioratorice sînt folosite pentru a rezolva treburile murdare ale partidului lor pe latura orală (a comunicării). Cu timpul, ei pot dobîndi prestigiu, avansînd în eșalonul întîii, și abia apoi, cu mult noroc, mult tupeu și puține scrupule, pot accede pînă în clubul restrîns al politicienilor de tabloid.

Căci politicianul de tabloid este cu totul altceva. O seamă el prin tipul de discurs cu lătrăul de partid, dar nivelul la care lucrează este altul. E o diferență mai ales calita-

» Politicianul de tabloid nu e subordonat unui partid; partidul i se subordonează lui. El nu urmează, ci impune directive. El conduce și ordonă, iar cînd apare în public, domină.

tivă, ca de la programatorul de computere la instalatorul sanitar. Politicianul de tabloid nu e subordonat unui partid; partidul i se subordonează lui. El nu urmează, ci impune directive. El conduce și ordonă, iar cînd apare în public, domină. E agresiv, uneori vulgar, întotdeauna inflammat și revoltat, așa că preferă să strige în loc să vorbească. Pentru el decibelii sînt Forța, așa că își reduce la tăcere preopinienții ridicînd vocea, nu calitatea argumentației. Dar cel mai bine se simte cînd nu are preopinienți și poate vorbi liber, de unul singur. În mintea lui politică nu are loc decît el însuși.

Așa cum spuneam și la început, temele alese de politicianul de tabloid trebuie să fie generale, simpliste și cu mare potențial de impact emoțional. Preferabil de scandal. De aici vine și tabloidizarea. Ce-i drept, politicianul de tabloid nu poate folosi decît rareori tema favorită a tabloidelor clasice, adică sexul. Nu dă foarte bine la public (deși – iată o problemă demnă de interes – sexul ar putea fi exploatat electoral mult mai bine decît reglementările asupra poluării industriale). În schimb, are alte cîteva teme mari și bune pentru scandal. Una este patria și patriotismul (unde intervin subtemele „dușmanii patriei“, „trădătorii“, „liftele păgîne“, „cotropitorii“ ș.a.m.d.). E o temă inepuizabilă. Un alt subiect care nu lasă indiferentă majoritatea populației este credința religioasă (religia în general, ortodoxia, Dumnezeu de naționalitate română...). Combinate, patriotismul și credința, clamate și aparate cu mulți decibeli în glas, dau un cocktail excelent pentru publicul larg.

MNAC-ul din provincie

CE CREDE DANIEL SPOERRI DESPRE MUZEELÉ DIN ROMÂNIA

„Cu zece ani în urmă, la Beaubourg, o femeie m-a abordat zicându-mi:

«Domnule Spoerri, v-ați născut în România, eu sînt româncă și voiam să vă rog să ne oferiți o lucrare de-a dumneavoastră, pentru că sînteți foarte respectat în România și se știe că v-ați născut acolo». I-am răspuns: ok, dacă îmi spuneți unde este Muzeul de Artă Contemporană din Galați; dați-mi adresa și am să le scriu. Mai mult, printr-un alt român, i-am contactat telefonic (pe cei de la muzeu, n.r.) și mi-au spus că, desigur, ar fi nemaipomenit să primească o lucrare de-a mea și că ar fi fericiți dacă le-aș trimite și niște cataloage. Așadar, am făcut un pachet de 7 kg și l-am trimis recomandat. Minunea minunilor, peste trei luni s-a întors. Nu-l ridicase nimeni. De atunci, n-am mai auzit de ei. (...)

Recent, la Jeu de Paumes, vine la mine un

tip gras, îmi face o poză (...) și îmi spune că este directorul Muzeului de Artă Contemporană din București și că i-ar face plăcere să primească lucrarea mea, pentru că tot ce are sînt mii de portrete de-ale lui Ceaușescu. Dar nu m-a mai sunat de atunci! În urmă cu trei săptămîni, mă sună femeia de la Paris și-mi spune că a vorbit cu ministrul Culturii, care a acceptat, încîntat, să se ocupe personal de transportul lucrării mele. De fapt, le-am cerut și eu ceva: ca România să suporte cheltuielile de transport. Și se pare că asta a fost o problemă imposibil de depășit. Ba nu, îmi amintesc acum exact: ministrul mi-a zis că trebuie să declar în fața unui notar public că donez lucrarea...”

Fragment adaptat după „I simply couldn't do the same thing all my life...”, interviu cu Daniel Spoerri de Márta Nagy și Lajos Adami, apărut în „Balkon” 13 (2003).

M-am văzut nevoită, plimbînd cîțiva prieteni străini de meleagurile dunărene prin Galați, să explic că MNAC-ul bucureștean nu este primul muzeu de artă contemporană din România. Privirilor lor nișel mirate le-am răspuns că actualul Muzeu de Artă Vizuală gălățean există încă din 1967, pe vremea cînd purta numele de Muzeul de Artă Contemporană Românească.

Diana Soare

De ce și-a schimbat după 1990 titlatura explică Mariana Tomozei-Cocoș, critic de artă și muzeograf, membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România și cel mai vechi angajat al instituției: „Pentru a cuprinde o arie ct mai vastă de manifestări care țin de sfera vizualului. În primul rînd, trebuia marcat faptul că arta contemporană nu înseamnă doar pictură, sculptură sau arte decorative, ci și performance, happening sau instalații. Pe de altă parte, noul nume oglindește programul permanent pe care îl are muzeul, de interferență a artelor plastice cu dansul, fotografia sau muzica”.

Acceași viziune este împărtășită și de Dan Basarab Nanu, directorul instituției, care nu-antează: „Muzeul de Artă Vizuală Galați înseamnă, pe lîngă patrimoniul incontestabil, acea deschidere unică spre VIZUAL în accepția sa cea mai largă. Atelierul tînarului plastician, spațiul de creație pentru zona experimentalului în comunicarea prin artă, performance, interferența artelor, vizualul gestualității, vizualul verbalizării frazei poetice, vizualul mișcării coregrafice, vizualul experimentalului ambiental, vizualul freneziei muzicale, fără a mai pune în discuție vizualul efervescentei tabelor și simpozioanelor de creație”.

„Încă din anii '70 s-au făcut performance-uri”

Pînă aici, totul sună bine și frumos. Cele patru decenii de existență au adunat în patrimoniul muzeului numeroase lucrări, 400 dintre ele fiind expuse fie în sălile instituției, fie în parcul care o înconjoară. De la Aman, Gri-gorescu, Băncilă, Pallady sau Tonitza la Victor

Christian Billet și Dan Basarab Nanu la decernarea premiilor Salonului 2006

Brauner, M.H. Maxy, Corneliu Baba și Sorin Dumitrescu, de la Horia Bernea și Ion Nicodim la Wanda Mihuleac și Cela Neamtu, instituția pare să aibă de toate.

Cer să află cîteva evenimente majore în organizarea cărora s-a implicat Muzeul de Artă Vizuală și mi se enumeră expoziția „Valori patrimoniale”, concentrată asupra lucrărilor de artă modernă cu valoare deosebită care există în patrimoniul propriu, tabăra de creație „Acuarela”, organizată la Celic Dere pentru încurajarea folosirii acestei tehnici de pictură, expoziția Rudolf Schweitzer-Cumpăna, prilejuită de centenarul nașterii artistului, și, sub titlul de „Paralele spirituale”, un duo Marin Gherasim – Ion Sălișteanu. Mai nimic despre „concerte” sau „proiecții de filme” (așa cum informează www.mavgl.ro), dar sînt asigurate că centrele culturale din Budapesta și Viena dețin în mediatacă înregistrări ale unor performanțe-uri realizate la Galați.

În plus, criticul de artă Mariana Cocoș povestește că „încă de la sfîrșitul anilor '70, la simpoziunile de artă plastică contemporană organizate de muzeu s-au făcut performance-uri”.

O medalie „cu vechime”

Probabil însă că cel mai important eveniment la care a participat fostul Muzeu de Artă Contemporană Românească este Salonul 2006, organizat în noiembrie, la Paris, de Societatea Artiștilor Francezi. Pentru lămurire, Societatea Artiștilor Francezi a fost fondată în 1882, cu scopul de a reprezenta și a apăra drepturile membrilor săi, dar „Salonul” îi precedea cu mult existența, fiind rezultatul unei inițiative din 1663 a regelui Ludovic al XIV-lea.

Așadar, să primești Medalia de Onoare a Societății Artiștilor Francezi, decernată anul trecut în cadrul Salonului parizian, n-o fi de ici, de colo. La fel cum nu puțin lucru este să lași organizarea pavilionului României (țara invitată a acestei ediții) pe mîna Galațiului, după ce Christian Billet, directorul Societății, s-a plimbat inclusiv pe la MNAC.

Muzeul de Artă Vizuală a ales patru artiști – ce-i drept, bucureșteni, dar prezenți cu lucrări în patrimoniul instituției gălățene: decorațioara Cela Neamtu, pictorii Gheorghe Anghel și Marin Gherasim și sculptorul Cristian Bedivan. Și n-au făcut rău: Gheorghe Anghel a primit Premiul Institutului Francez, Cela Neamtu a fost distinsă cu Medalia de Aur a Salonului, iar Marin Gherasim și Cristian Bedivan au primit Medalia de Argint. Ceea ce nu poate fi decît bine...

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

HAI ȚIGANE! HAI ROMAILE!

Din Zece Prăjini, cu toba-n lumea largă

Dosar realizat de Victor Jalbă

Pe 29 noiembrie 2006, un grup de muzicanți din satul Zece Prăjini a susținut un recital la Ateneul Tătărași din Iași, în cadrul manifestării „O zi fără cenzură”. Nu este vorba despre celebra Fanfară Ciorcârlia, ci despre Fanfara lui Crăciun, tot din Zece Prăjini. Liderul acesteia, Crăciun Ivancea, a colaborat cu managerul Henry Ernst pentru albumul de debut al Ciorcârliei, *Radio Pașcani*. Ivancea susține că după acest episod a intervenit o ruptură între el și Ernst, moment în care s-a decis să își facă propriul grup de muzicanți, cu care va lansa în Franța anul acesta un prim album. Întrebat de ce cântă cu fanfara sa melodii aflate și în repertoriul Fanfarei Ciorcârlia, Crăciun Ivancea a spus: „Astea-s melodiile noastre de la Zece Prăjini, nu-s ale lor. Oricum, noi interpretăm în special melodii de la noi, moldovenești... Sîrbe, hore, ei cântă și bulgărești și de altele”.

„Dacă te consideri om poți fi țigan, ungar sau român”

Interviu cu Crăciun Ivancea

Ați mai concertat în Iași sau e primul spectacol?

La Iași am mai fost o dată tot aici, la Ateneu, când a plecat domnul director de la Centrul Cultural (Francez din Iași, Benoit Vitse - n.r.), și pe urmă am mai cântat odată la Sărbătoarea Muzicii Franceze, la Teatrul de Vară, acum vreo trei ani, împreună cu o fanfară franceză.

În Zece Prăjini trenul nu oprește, așa că ești nevoit să tragi semnalul de alarmă sau să sari din mers. De câte ori ați luat amendă de la CFR?

Ei, nu-nu. Noi mergem cu mașinile! Avem! Copiii ăștia mai tineri... Înainte, pe timpul lui Ceaușescu, făceam naveta Iași-Roman sau Roman-Zece Prăjini, pentru că lucram toți și trăgeam semnalul, săream și... Eu n-am primit amendă pentru că lucram mult în Iași, dar sint care au primit.

Am înțeles că pregătiți un album...

Pregătim, facem înregistrarea în Franța pentru că avem un manager bun tare acolo, care are un studio. Le aranjăm deci acolo.

Concerte, festivaluri?

Am avut festival la Sibiu, la Sighișoara, la Tirgu-Mureș, sintem mai căutați în partea aceea. În Iași, nu prea. Sint foarte mulți muzicanți în Iași și nu le dă nimeni importanță; aduc din altă parte. Iașul trebuie să arate mai întii ce are. Și sint a-tutea formații... Însă niciodată nu le arată. Noi am venit datorită domnului Vitse, pentru că altfel nu călcăm. Francezii ne iubesc, străinii ne iubesc foarte mult. Am concertat și în Ungaria, și în Spania, și

în Belgia, și în Olanda. Peste tot. Avem contracte.

Contracte grase? Cît m-ar costa să vă aduc la nunta mea?

E-heeee! Nu. O mie cinci sute-o mie șase sute de euro, depinde de programul pe care îl cântăm. Nu e o problemă. Se cântă și mai puțin, și mai mult. Depinde. Că așa avem și spectacole în străinătate. Facem nunți. Am cântat și în străinătate la nunți.

Prin partea Moldovei muzicanții sint urcați în copac și, dacă nu cântă satisfacător, nuntașii taie copacul...

Astea-s vorbe din bătrîni. Nu există așa ceva. Sint bancuri. Ca și cu țărani care mănîncă o lămîie în fața ta și tu nu mai poți cînta. La noi să iașă banii, să cîntăm, să ne căutăm de muzica noastră, încolo... Nu. Țigănia și cutare nu mă interesează.

Sînteți țigan sau român?

Om! Dacă te consideri om, poți să fii țigan, poți să fii ungar sau român. Dacă ești om, tot om trăiești. Păi, dacă vii la mine, unde stau eu, o să vezi că sint cel mai respectat din bloc. Am copilul la conservator, facultate, am vilă făcută cu douășpe camere, trăiesc ca... mai bine nici că se poate. Mai bine decît oricine. Foarte bine, normal, ca oricine. Dar am găsit în Franța români tunși zero, se dădeau nemți și furau de spărgeau locul. Da' la noi tot ce-i rău îi țigan. Asta se știe a spune. Da' să se uite ce fac țiganii... Unde ne-am dus noi imediat după Revoluție și am cîntat, în Germania, în Elveția, peste tot ne respectă și ne recunosc. Zic: „Ooooo! Fanfara-fanfara!”. Mai puțin în România. La orice spectacol, după noi dansează. Nu se poate să nu danseze după muzica noastră. Cum am intrat pe scenă îi facem să danseze. E muzică plăcută.

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

Un sîmbure de adevăr

Circula odată un banc despre caricurile de nedomolit ale porcului. Povestea spunea că, într-o zi cu soare, în care păsărelele ciripeau și cam tot mediul înconjurător te îmbia la jurăminte imposibile, porcul nostru și-a șoptit că, de-acum înainte, n-o să mai mănînce r... A trecut o zi, au trecut două și, după o scurtă perioadă, suina a dat nas în nas cu o balegă. S-a uitat la ea și, offînd prelung, a zis: „Ei, măcar pe-asta o mănînc, pentru că are în mijloc un sîmbure de bostan!”. Mi-am reamintit de poanta asta în cursul serii de marți, cînd am văzut emisiunea „Nașul”, versiunea upgradată și multi-peștiș-colorată, aia cu aplaudaci așezați pe scaunele unui studio și cu o scenă largă, pe care se suiseră moderatorul și invitații săi.

Invitații lui Radu Moraru erau acele personaje pe care opinia publică, în nețărîmura sa generozitate, i-a onorat cu sintagma „oameni de fotbal”. Se aflau acolo Dumitru Dragomir, președintele Ligii Profesioniste, Gigi Becali de la Steaua, Vasile Turcu de la Dinamo și un domn de la Jandarmerie. În primul rînd din public, cu statut de invitați colaterali, erau cîțiva editorialiști din presa de specialitate, alături de o domnișoară fiică de cîntăreață, foarte recent ajunsă impresar. Tema era legată, în mare, de progresul fotbalului românesc, chestie care m-a trimis cu gîndul la o altă zisă din popor, aceea că atunci cînd vrei să nu rezolvi o problemă, înființezi o comisie. Am crezut, în naivitatea mea, că se vor discuta chestiuni serioase, că, măcar pentru o seară, domniile care patronază diverse cluburi să lîgi vor lăsa deoparte miștocăreala

dîmbovițeană și vor vorbi la un nivel decent. De ce-am avut parte? De o repriză de vreo oră și ceva de hăhăială rectilinie și uniformă a patronului Stelei, de poantele de milițian prins cu chișul cîzut în post ale domnului Dragomir și, în general, de tot felul de broderii unsoase ale limbii române.

Dacă pe Gigi Becali cel iute la haz nu l-am văzut pentru prima dată în această postură, fapt pentru care nu am rămas surprins de atitudinea sa, ceea ce i-a spus președintele Ligii Mariei Andrieș de la „Gazeta sporturilor” m-a lăsat mască. N-o să redau aici aluziile făcute de Dumitru Dragomir la adresa kolegei mele de la „Gazeta sporturilor”, pentru că mi s-ar părea dezonorant să transcriu acele vorbe. Pe mine m-a surprins însă lipsa de reacție a kolegilor săi din public și - să nu mai zic! - a prezentatorului. În locul lor, mă ridicam de pe scaun și plecam din platou, în semn de protest. Ei însă ședeau acolo, unii se amuzau - cum făcea un domn Boanchiș, parcă -, iar pe fețele altora se vedea rușinea - cum l-am surprins, mi se pare, pe Radu Paraschivescu.

Și, de fapt, în secundele alea mi-am dat seama că asemenea personaje își permit asemenea lucruri pentru că presa fie le-a ignorat ieșirile în decor, fie le-a găzduit între coloane sau pixeli cu simpatia băiatului puțin mai educat pentru un șmecherăș mai slab decît el, dar care știe „să se descurce”. De aici mi-a revenit în minte și bancul de la început. Probabil că și Gigi Becali sau Dumitru Dragomir au pe undeva ascuns un sîmbure de bostan.

NOI NU CÎNTĂM DACĂ E NUNTA NOASTRĂ

Care e piesa de rezistență?

Majoritatea. Și muzica populară. Hore. Se dansează peste tot. Și în Suedia, chiar am găsit acolo instructori cu program care învățau oamenii cum să danseze hora românească. Și am intrat noi și am dansat de am speriat (ride).

Cîte zile pe an petreceți în România și cîte în afară?

Majoritar stăm decembrie, ianuarie, februarie, martie. Încolo, două-trei luni plecăm. Venim o săptămînă, două. Iar plecăm. Dor, dor de casă, dar dacă bani nu

sînt, ce să faci? Să trăiești cu dorul?

Să zicem că ar fi nunta dumneavoastră, pe cine ați chema să cînte?

Tot o fanfară de pe la noi din Moldova, pentru că sint fanfare bune și așa chema, desigur, și un taraf. Noi nu cîntăm, dacă e nunta noastră. Ne distrăm. Mai un solist vocal, o populară. Manele nu îmi plac. Muzică lăutărească de aia veche. O română, un tangou. Să sune bine la ureche. Îmi plac Gabi Luncă, Maria Lătarețu, Maria Tănase, Vicoanca... Cam atît.

Fanfara Ciocărlia se trage din Zece Prăjini. Sat numit așa pentru că atît măsura pămîntul pe care Cuza l-a dat țiganilor cînd i-a liberat. Traiul greu și munca la cîmp au înăsprit mîinile localnicilor făcînd imposibilă folosirea altor instrumente. Așa că mai pe la nunți, pe la botezuri și-au rupt plămîinii de atîta suflat pînă cînd eminența cenușie Henry Ernst a pornit în căutarea satului.

I-a găsit și i-a adunat. În 1996. Restul e istorie: un concert de pomină susținut pe 7 decembrie 2006, la Sala Palatului din București, BBC Radio 3 care le-a decernat în 1996 World Music Award, peste o mie de cîntări efectuate în „lumea-ntreagă”, pseudonimul de *ghiavolii vitezei* cu peste 200 BPM („New York Times” dixit), n reportaje cu „sătucul amărit”, succesul internațional vs ignorarea lor de către români, talentul extraordinar al membrilor fanfarei etc.

În continuare satul nu se regăsește pe nici o hartă, iar marfă marca „Ciocărlia” se cumpără cu precădere în statele mai vechi ale UE. Așa că, dacă îmi este permisă o glumă: „Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie dansată”, cine e bombardat de suflătorii din Zece Prăjini sigur reușește cu greu să își rețină picioarele din bițială. Hai Romale!

Germanul

Henry Ernst bate România în lung și-n lat încă de pe vremea răposatului, în căutare de talente muzicale. Prin 1996 un fermier i-a povestit despre un sat de suflători. Intrigat, la volanul unui Ford vechi, oprind și cerînd indicații, Henry a trecut o cale ferată și a tras la prima casă ce i-a ieșit în cale. Acolo a dat peste Ioan Ivancea, culmea, însuși maestrul muzicanților din Zece Prăjini. După o scurtă discuție, Ioan a adunat în bătură tot satul: vreo 400 de suflători și circa 80 de suflători. Fascinat, Henry a rămas vreo trei luni să aleagă de-o fanfară, după care s-a întors în Germania, a vîndut tot și a produs primul album: *Radio Pașcani*. Cînd a revenit în sat ca să adune muzicanții și să plece cu ei în turneu, aceștia și-au dat seama că în sfîrșit „s-au scos din sărăcie”. În 1996 a reușit să le găsească zece concerte în patruzeci de zile. Dar, fiind novice în acest domeniu, a rămas numai cu datorii. Cu toate acestea, declară că au fost cele mai frumoase 40 de zile din viața sa. Peste două luni a fost sunat de o stație radio care insistă să îi aducă la festivalul de *world music* pe care îl organiza. A făcut calculele și imediat au bătut palma. Așa s-a gîndit să profesionalizeze fanfara și, împreună cu prietenul său (neamț și el) Helmut Neumann, a fondat compania Asphalt Tango, iar bulgărele de zăpadă a început să se rostogolească.

Fanfara care a învățat Ciocărlia să zboare

Imagine preluată de pe DVD-ul Asphalt Tango Records, *Fanfara Ciocărlia – Gypsy brass legends* (DVD-ATR0404). © Asphalt Tango Productions Archive www.fanfara-ciocarlia.com

„Concurenți? N-aș prea zice”

Interviu cu Henry Ernst

Primul mare concert pe care Fanfara Ciocărlia l-a susținut în România a fost cel de la Sala Palatului din București din data de 7 decembrie 2006. De ce atît de tîrziu, după ani de recunoaștere pe scenele internaționale?

Răspunsul la această întrebare este destul de simplu, dar totodată trist. În timp ce fanfara devenea tot mai cunoscută peste hotare, în țară nici un organizator profesionist de spectacole nu s-a arătat interesat să o susțină așa cum ar fi meritat. În același timp, nimeni nu credea că românii ar putea plăti bilet la concert ca să vadă o fanfară țigănească pe scenă. Dar lucrurile s-au schimbat și, odată cu succesul internațional al fanfarei, Emagic Entertainment din

București ne-a contactat pentru un concert...

În cîrînd va fi lansat cel de-al cincilea album de studio al fanfarei, dedicat lui Ioan Ivancea. Acesta conține numeroase colaborări cu artiști străini. Cum reușiți să împăcați atîtea genuri muzicale pe un singur album?

Pentru cel de-al cincilea album, Fanfara Ciocărlia a călătorit prin Europa pentru a înregistra melodii cu muzicanți din celelalte comunități rome. Depășind granițe, limbi și ritmuri, peste două duzini de muzicieni din Franța și Bulgaria au creat împreună „Queens & Kings”, o adevărată sărbătoare a cîntecului țigănesc. Unii s-ar putea întreba cum de sunetele balcanice ale Fanfarei Ciocărlia s-ar putea împleti cu ritmurile flamenco de chitară ale țiganilor francezi Kalome sau cu muzica de acordeon a legendei macedonene Esmă Redzepova. Magicienii

muzicanți de la Zece Prăjini au îndepărtat orice îngrijorare, demonstrînd că împărtășesc același grai, experiență și aceeași pasiune țigănească pentru muzică a invitațiilor. Fostul lor lider, Ioan Ivancea, nu a încetat niciodată să le spună celor care au încercat să alege secretele sunetului inconfundabil al fanfarei că ei și strămoșii lor aveau antene invizibile: muzica ungurească a pătruns prin nord, în vreme ce muzica sîrbă și bulgară a ajuns prin intermediul comunităților țigănești migratoare sau al casetelor pirat. Spania și Franța existau în mental, ca mărturie ale filonului latin. La fel jazzul și muzica pop au pătruns pînă în Balcani. Folosindu-se de aceste surse muzicale și de rădăcinile țigănești, muzicanții fanfarei au clădit noi legături cu muzicanții de alte naționalități.

Cum vă raportați la valul de fanfare care apar din satul Zece Prăjini? Există o concurență reală din partea acestora?

Partea bună este că propriile lor rădăcini au ajuns din nou la modă, o si-

tuatie unică în România. Tații au reînceput să își învețe fiii vechea muzică țigănească, iar fanfarele tinerilor au căpătat un nou suflu.

În sfîrșit avem un stil muzical care era pe cale de dispariție și care acum a reînviat. Asta mi se pare grozav! Concurenți? N-aș prea zice, cu toate că tocmai concurența este cea mai bună metodă de a menține motivația și interesul treaz...

Fanfara lui Crăciun Ivancea a inclus în concertul de la Iași și piese din „repertoriul Ciocărliei”. El susține că „piesele sînt ale satului”. Cum comentați?

Este adevărat că o parte a repertoriului Fanfarei Ciocărlia se bazează pe muzică tradițională, moștenită din satul Zece Prăjini, și oricine poate să o cînte. Lucru valabil și pentru melodiile create de noi, care reprezintă 80% din repertoriul nostru: toată lumea este liberă să ne cînte muzica, cu o singură condiție – să nu uite să menționeze compozitorul.

Însă ar fi mult mai onorabil ca acele fanfare indoielnice să își creeze propriile compoziții în loc să copieze piese ale unor fanfare precum Ciocărlia. Dar bineînțeles că unii au și o educație muzicală...

Henry Ernst în studio dînd indicații fanfarei: „Gata, începem!”. Imagine preluată de pe DVD-ul Asphalt Tango Records, *Fanfara Ciocărlia – Gypsy brass legends* (DVD-ATR0404). © Asphalt Tango Productions Archive – www.fanfara-ciocarlia.com

Miss Tănțica & Miss Aurelia, piesele de rezistență ale fanfarei, în timpul concertului susținut la Sala Palatului din București – *Queens & Kings*
© foto: Sonia Balcells

Biblioteca Speed Demons

Citit

► Garth Cartwright, *Princes Amongst Men: Journeys with Gypsy Musicians*, ediție ilustrată, *Serpent's Tail*, 2005. Jurnal de călătorie al poetului, fotografului și jurnalistului prin Europa Centrală și de Est în căutarea culturii țigănilor. Conține un capitol despre Fanfara Ciocărlia. Volumul poate fi comandat de pe Amazon (cca. 14 dolari). Mai multe detalii pe <http://www.journeyswithgypsies.com/>.

► Un dosar de presă exhaustiv la <http://www.asphalt-tango.de/fanfara/reviews.html>.

► Site-ul oficial al fanfarei www.fanfara-ciocarla.com.

Privit

► *Iag Bari*, documentar de 103 minute din 2001, în regia lui Ralf Marscalck, care urmărește povestea fanfarei între

satul Zece Prăjini și concertele susținute „peste hotare”. A câștigat „Best Documentary Award” la festivalul De Cine Documental Musical din Barcelona și Madrid în noiembrie 2003 și „Best Long Documentary Award” la Roma Festival for TV and Radio Production „Golden Wheel” din Skopje, Macedonia.

► DVD-ul *Gypsy Brass Legends – The Story of the Band* (2004) care poate fi comandat de pe www.asphalt-tango-shop.de contra sumei de 23 de euro. Conține o variantă editată a *Iag Bari* de 57 de minute, un concert susținut de către fanfară în Berlin pe 4 aprilie 2004 la „Kesselhaus der Kulturbrauerei” și citeva extra-uri delicioase. În toamna 2007 a fost lansat și DVD-ul *Gypsy Caravan*, realizat de către Jasmine Dellal care include un turneu susținut de fanfară în SUA.

► O apariție episodică în filmul *Gegen die Wand (Head-On)* în regia lui Fatih Akin, câștigător în 2004, al Ursului de Aur la

Festivalul Internațional de Film de la Berlin.

► Melodia *Asfalt Tango* ilustrează tema principală din animația de 6 minute *Fallen Art* a lui Tomasz Bagiński din 2005.

► O interpretare a celebrei *Born to be Wild* se găsește pe coloana sonoră a *Borat, Învățătură din America pentru ca toată nația Kazahstanului să profite* (2006).

Auzit

► *Radio Pașcani*, 1998

► *Baro Biao – World Wide Wedding*, 1999

► *Iag Bari – The Gypsy Horns From The Mountains Beyond*, 2001

► *Gili Garabdi – Ancient Secrets Of Gypsy Brass*, 2005

► În curind va fi lansat cel de-al cincilea album de studio al fanfarei, dedicat lui Ioan Ivanca.

„Mă întorc pe trei cărări acasă la Gișniac, unde, slavă domnului, nevastă-sa a aprins focul în soba de teracotă. E cald și bine. Gișniac și-a construit o baie, dar buda tot în fundul curții a rămas. O fi de frica lui Ioan? Poate. N-am nici un chef să ies din casă, dar trebuie neapărat să mă piș. Ies repede afară, dar ocolesc buda rău prevestitoare, mă opresc pe un strat și dau drumul unui piriș de urină aburindă sub luna plină, rîzînd de absurditatea întregii situații, eu, un refugiat din suburbiile imateriale ale Aucklandului, pînă la git în România rurală, navigînd prin vremea țigănilor, trăind printre ei, într-un loc unde nu există linia telefonică, iar curent electric doar din an în Paști, însă unde găsești cu zecile pe unii dintre cei mai talentați suflători din lume.

Rid și mă piș, curg din mine toată ciorba și votca și tuica și tot vinul, mîntea mi se dilată pînă mă simt aproape drogată de alcool și de ger. Gerul ăsta nesuferit, încăpăținat. Mă întorc pe călcîie și mă îndrept cu pași mari spre casă – acolo unde arde focul în sobă –, uitînd complet că pragul de sus al lui Gișniac e făcut pentru oameni mult mai mici de statură decît mine. S-a auzit ca la desene animate: POOOO!!! Deci. Iată-mă. Lungit pe spate, în noroi și bălegar de vacă, printre resturi și coji de cartofi. Semiconștient, mă holbez la cerul nopții și mă întreb dacă o să ningă. Stelele sînt stele și licăresc. Potaia sălbăticită a lui Gișniac îmi dă tîrcoale. Probabil că a simțit miros de sînge. Porcul lui Gișniac grohăie în apropiere. E ditamai animalu', în mod sigur e carnivor și acum se chinuie să iasă din coteț ca să mă halească. Găinile chicotesc aproape de proștia mea. Din depărtare se aude o trompetă tinguindu-se în ceață. Alămuri de foc și gagi pe gheață.” – Garth Cartwright, *Princes Amongst Men...*

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Un os de pește

În timpul trecutelor Sărbători, ajutat de o viroză perfidă care m-a pus cu de-a sila în pat, am alunecat într-o dispoziție melancolică. În albumul cu fotografii din copilărie, toate alb-negru, m-am revăzut alături de părinți, prietenii cei mai buni din școala primară, înția iubită, din clasa a V-a; suflînd în cite un tort, iarna, purtînd mîndru cite o coroană, vara, sau respirînd, cu vizibilă satisfacție, aerul taberelor. Nu pe mine mă căutam, în primul rînd, în aceste poze pline de figuri zîmbitoare. Îi vînam pe ei, pe amicii cu care împărteam aproape totul și de care mă simțeam legat forever. Iată-l pe Bogi, tipul delicat ca o fată, pe Andrei cel mic de statură, pe Cătălin, cu care mă băteam pînă la spargerea nasurilor, pe Monica, mai frumoasă de la un an la altul, pe Mădălina, al cărei apartament îl devastam – și pe ceilalți tovarăși de gașcă, de la blocurile D2 și D3, care au dat gust și savoare acelor ani ai formării. Habar n-aveam pe atunci nici unul dintre noi că viața adevărată nu începuse și că regulile ei dure încă nu ni se aplicau. Credeam că nu ne vom schimba niciodată și că vom putea mîncă, la nesfîrșit, tot ceea ce zbură în jurul nostru. Pînă la borna clasei a VIII-a, cînd s-a apropiat spectrul treptei I, am trăit într-o continuă vacanță...

Ce s-a întimplat apoi? Mie mi-a murit tatăl și m-am mutat în cealaltă capăt al orașului, în Balta Albă. Am făcut un trimestru naveta, după care m-am mutat la o altă școală. Dar chiar și fără această fractură biografică, drumurile noastre tot ar fi devenit paralele. Unii au intrat la școli profesionale și licee mediocre; alții au reușit la „Bălcescu” sau „Lazăr”; iar eu am intrat la „MF3”, aflat la capătul pămîntului, lîngă o betonieră sinistră din Balta Albă. Am intrat în alte cercuri și în contexte noi

care și-au pus amprenta pe ce gîndeam, ziceam și făceam. În absența unor preocupări comune, valorile în care credeam s-au diferențiat, gusturile de asemenea, astfel că de vechea gașcă s-a ales praful. Două-trei vizite făcute în cartierul copilăriei ne-au adus citeva lacrimi în ochi, sincere în impulsul lor, dar false prin aceea că fiecare era ferm convins de unicitatea opțiunii sale. Nu mai aveam nici un obiectiv *al nostru*; unul se gîndea la una, altul la alta; bancurile difereau și nu mai rideam toți odată, așa cum se întîmpla înainte. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, ce se întîmplase cu noi? Simplu ca bună-ziuă: ne maturizasem.

După mai mulți ani, am fost fericit să mă reîntîlesc cu unul dintre cei mai buni prieteni din copilărie. Vail Fizic, era aproape neschimbat, dar pe dinăuntru ajunsese o cu totul altă persoană. Arivist, șmecher, avid să profite de orice conjunctură. Am constatat, aproape îngrozit, ce făcuse timpul din tovarășul meu. Prezentul venea să-mi batjocorească trecutul afectiv, la care mă întorsesem de atîtea ori, înainte, pentru a trage aer curat în piept. De prima mea dragoste, mi-a fost frică să întreb. Nu mai vreau să aflu nimic nici despre ea, nici despre Bogi, nici despre frumoasa mea învățătoare. Acum stau din nou în Militari, la doi pași de școala 198 și la cinci minute de faimoasele blocuri D2, D3 și D4 (în care am locuit). Dar am devenit prudent și nu mai caut pe nimeni. Nu trec de poarta școlii. Nu fac nici o vizită „recuperatoare”.

Cînd ai un trecut frumos, pune-l bine în albumul cu fotografii alb-negru și nu încerca să-l mesteci din nou. Riști să dai peste un mizerabil os de pește, care sufocă sau rănește.

țimișoara
mercy 7
lulius mall

iași
lulius mall

bucurești
arthur verona 13
edgar quintet 9
anador center

cărturești
carte, sual, muzică, dietă

Bine-am venit în UE! De acum și eu, și tu sîntem niște partide bune. Chiar tu, proaspăt cetățean al senzualiei Uniunii Europene, te admiră în oglinda retrovizoare care te avertizează că lucrurile pot părea mai aproape decît sînt. Acum au să-și amintească de tine toate rudele de nații adiacente. Îți stă bine în noul costum de astronaut european. În loc de șubă, ai geacă cu gore-tex și în loc de căruță, un bilet de avion cu rezervare online. Brusc, încrederea în rădăcinile ancestrale crește și pupilele încinse de entuziasmul ascendenței absorb imagini cu stegulețe albastre și stelute galbene made in Photoshop UE. Împreună ne fluturăm speranțele de înavuțire alături de hoitul calului din Valea Jiului.

BACKPACKING PRIN UE

Din buricul Uniunii

Acesta nu este un articol politic!

Manu Băbescu

Cu *Oda Bucuriei* în căștile de iPod treci granițele locale pentru a trăi revelația Uniunii. De data asta, ești liber să judeci după capul tău parfumat ce se întîmplă în Tideland-ul european. Ești numărul 27. Cu un buletin valabil și 1GB muzical, ai acum acces liber la super-promovatele tărîmuri vestice. Acum poți filtra și singur toate poveștile la pachet despre cum e în țările de jos, de sus sau de mijloc. Fără pretenții intelectuale sau conotații politice, ochii backpackerului au văzut ultima săptămîna de 2006 în buricul Uniunii Europene și prima săptămîna integrată pe Valea Jiului. Iată marea trecere prin tărîmul extremelor. *Babes and dudes*, doamnelor și domnilor, Uniunea Europeană! De la Bruxelles, Paris și Budapesta pînă la Horezu, Lupeni și Petroșani. *On y va! On the road*, cum ne-am obișnuit deja.

Făcut în UE

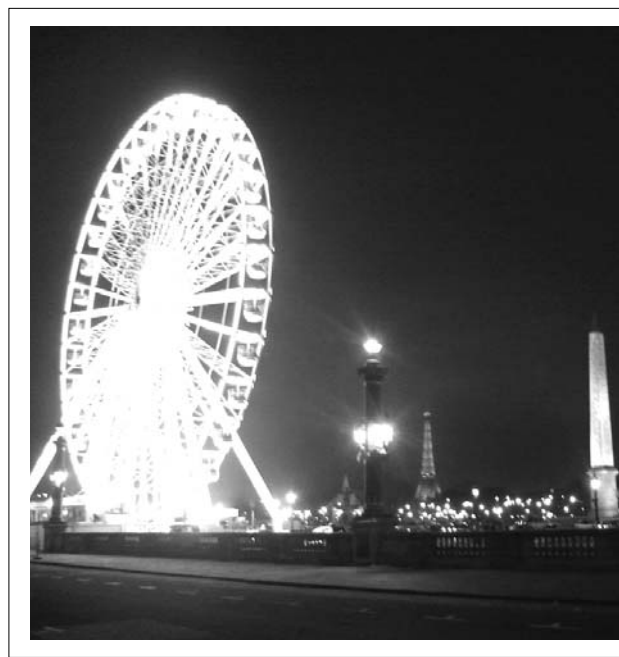
Gropi și gherete de încheiat asigurări medicale, vămii pustii și șase litri de țuică pentru prietenii flamanzi îți tîin de urît pentru cele optsprezece ore de condus demențial pînă pe tărîmul belgian. Filmele interioare în loc de You-tube și autostrada în loc de scară rulantă te duc exact în punctul unde trebuie să fii pentru a ajunge mai departe. Trăirile de viitor cetățean integrat se opresc la prima benzinărie. Primul euro, prima toaletă. Primul *danke schön* degeaba, pentru că spațiul e împinzit de exploratori conaționali. Chiar dacă nu e încă limba oficială a Uniunii Europene, dulcele grai nu te lasă să faci pauză de țară. Nici limba, nici imbulzeala sau moștenirea comunistă a fricii de a nu ajunge niciodată în fața cozii nu îți transformă senzațiile biologice de român tensionat într-un moment de notat. Abia după Viena se zice că ești salvat. Copiii cu minți care stau pe banchetele din spate hipnotizați de ecranele încorporate în scaunele părinților atenți, gunoi reciclabil, vînzători amabili, șosele scilpitoare,

cărări bătute de soare. Toate, în bolul de sticlă al echilibrului pe lîngă care treci ca spectator siderat. La care braț al Uniunii voi stau eu, ca mediocru cetățean al unei țări contestate, iubite, violate? Și care îmi va fi de acum statutul în ochii celui care mă vede pentru prima oară? Făcut în Uniunea Europeană. Bună rezonanță. Pierdut cetățenie pe autostradă. Puncte pe hartă, kilometri distanță și gînduri pe tastatura rulantă. Nu-i mare miracolul văzut de la distanță. Începe cu o iluminare perfectă și cu o șosea impecabilă.

Gata, știu: tărîm belgian. Fără steaguri albastre, fără stele galbene. Primul gînd, un banc cu Bulă. Învățătoarea: flamanzii de-o parte, valonii de cealaltă. Da, doamna, poporul belgian unde stă?... Și vorba unui prieten, se vrea uniune sau separare? Pentru că gluma cu știrea dezbinării rămîne în cap ca un semn mare de întrebare. Cine sînt ei, flamanzii, ce gîndesc ei, valonii, și cum arată capitala lor, de acum și capitala mea? Am fost, am văzut, am aflat. Prima lecție: pentru a comunica, ai nevoie de mai multe dialecte. Folosești dialectul respectiv ca să te identifice cu regiunea de unde vii. Și la ei ca la noi. Mindrie locală, superstiție globală. Pe lîngă neerlandeza sau flamanda care e același lucru cu olandeza, vorbești fluent franceză, germană, engleză. Ești străin, ai de ales în ce limbă comunică cu cel de lîngă tine. Ești belgian, aplici aceeași strategie. Loc gîrlă de comunicare între specii. Ei, deținătorii polului deciziilor legislative europene, și noi, copiii lui Dracula.

Crăciun la Belgie

Greetings from Belgium, țară fondatoare a Uniunii Europene. Ploaie și frig, la un pahar de vin sec cu o familie de români care peste ani și ani se va întoarce („Am venit înapoi acasă dacă ar fi mai bine”) și la o vorbă cu o doamnă îndrăgostită de țara mea de încă acum zece ani. Magazine selecte, inventive, distincte, îmbinate pe dinafară cu miros de carotofii prăjiți cu maioneză venit de la Friteria de la o-rice colț care se respectă. Cicliști, călăreți, lumini, biserică gotică, case transpa-

rente. În balanță cu ei înșiși, în echilibru cu bunăstarea de acasă. Atenți la detalii, pasionați de natură, la masa de Crăciun pun nota de plată pe masă. Responsabilitățile se împart, concediile de maternitate nu se întind pe doi ani, relaxarea costă bani. Și aici se discută *politrics*. Și nu neapărat despre colegii marocani, tunisieni, algerieni în ale căror restaurante despicioare de broască cu kuskus. Noi cu nemulțumirile noastre, ei cu ale lor. De la bătrîni din căminele luxoase unde bunicele își așteaptă nepoții cu bomboane de ciocolată în pantofi cu toc pentru a po-vesti de ultimul party la împlinirea celor optzeci de ani, pînă la studentul relaxat din barurile cu zece de feluri de bere și politicianul ciclist.

Marea Nordului și ceața te bagă în fast-foodul cu muzică clasică, iar nisipul înghețat scrișnește sub tălpile aspre de român umblat, gîndit, căutat.

Blocurile nu au gri, iar ferestrele, nimic de ascuns. De pe ponton și pînă la cărțile cu *Meditation for dummies*, de la patinoarul din centru și pînă la bisericile croșetate, te crezi un personaj din *Dune* scăpat din prinoare. „*Une frite maysonnaise, please*” la Friteria de pe malul mării în care nimeni nu înoată și nimeni nu se înecă. Aștepindu-l pe Père Noël sau pe St. Nicholas, în funcție de limba pe care o vorbești, sari elegant pe masa de Crăciun. De data asta fără tobă de casă, fără cîrnați, fără sarmale. Aici mîncînci monden-regește: somon file cu șampanie, iepure cu compot de mere, ceva viețai marine cu toate felurile de sosuri de brînză, vin roșu, vin alb, amareto. Nimic însă fără iconicele *wafels* despre ca-

re unui bunici de acasă spun că au gust de gogoși neumflate. Aici nu ai șanse deci să te umfli ca o gogoșă pentru că oricum toți nutriționiștii stau la pîndă. Guști, încerci, miroși, dai cadoul, și te plătete ospitalier factura, bați din palme și o dai mai departe în țara berii, prin Bruges și Ghent. Altă planetă. Călugări catolici, picturi de Jan Van Eyck, cafenele dezinvolve, ciocolată la cafea, tîrg de Crăciun, caruseluri cu sclpici, jocuri mecanice în aer liber și patinoare cu muzică de cabaret. Kitsch și-n sacru, și-n profan, cu oameni albi, oameni negri, gri, albaștri, purpurii, alături de țercul înghețat și sfînt. *Ten minutes older*, ești lîngă oame-nii fără casă cu piercing-uri în sprînceană și ace invizibile în vene. *Run, Lola, run!*

Cea mai pixelată capitală europeană

La o distanță de o oră, ești în buricul Uniunii Europene: Bruxelles, Brussel, Brüssel, Brussele, ești liber să-i spui cum vrei, atîta timp cît ești turist, și nu emigrant. Bine-ai venit în cea mai pixelată capitală europeană. În metrou, tunisieni, în bururi, marocani, în piețe, chinezi, pe șosele, polonezi, prin magazine, americani. Aici e bine să știi pe ce tărîm calci. Capitală a Belgiei federale, a Regiunii autonome Brussel, sediu al Organizației Tratatului Atlanticului de Nord, una dintre cele trei capitale ale Europei, alături de Luxemburg și Strassburg (da un click pe Wikipedia pentru verificare), plus capitala instituțională a Uniunii Europene, Bruxelles-ul e un fel de artist intelectual pe care inițial nu îl remarci prin trăsătu-

spre depresiunea Europei

» Pe Dacia 1310 plină de fin se zbate un steag albastru. În loc de Atom și Eiffel, faci *sightseeing* la furnale gigante. În loc de parfum franțuzesc, adulmecă aromă de fum de fabrică, iar magazinul poartă nume dadaist.

loc de culcat copii călători în capsule cu paturi și leagăn. Pe scara rulantă ești ferit de timp, ești ferit de spațiu. La picioarele tale stă întreaga Uniune Europeană în miniatură, fără nume de oameni celebri, fără idei politice sau povestiri eroice. Iată *Übermensch*-ul european, deasupra pre-judecăților, rasismelor, discriminărilor. Ești doar un atom în Atom. Puțină muzică trance, vă rog. Căfea și cobor din Atom. În urma mea care nu lasă semne, vine liniștea. Las în spate locul unde au călcat Rodin, Marx, Baudelaire, Victor Hugo și care e de acum un punct și pe harta ta, și pe harta mea.

Paris, visul imaginației din Valea Jiului

Bon voyage! Și ca să închei turneul pe culmile răsăritului vizual, bagi un nas în Paris, la o zi distanță de casa integrată. Înainte de eterna și fascinantă Românie îți mai faci cadou o zi de normalitate. Te lași dus de lumini, culori și rase, mai puternic decît în Bruxelles. O zi în Paris e ca și cum ai săruta cu nasul. Simți vibrația locului prin *Sacre Coeur*, pe la zidul în care s-a scris „Te iubesc” în zeci de limbi, ai vrea o expoziție Dali, ai saliva în orice lucrare de artă modernă în Centre Pompidou, te-ai da cu caruselul. În schimb, fugi prin metrouri, cot la cot cu toate națiile posibile, cu toate gândurile omenirii. Piramida din *Codul lui Da Vinci*. Structura futuristă din *La Delfense*, delirul de lumini de pe fațada *Galeriilor Lafayette* și o salată asiatică înainte de Atelierul Brăncuși. Dispari din peisajul împinzit de turiști, trecînd pe lângă sfîntul steag franțuzesc, cu ochii pironiți pe un alt fel de Atom, turnul Eiffel. Fardată cu sclipici pînă în cele mai intime structuri, imaginea Uniunii pare să se încheie aici. Stai însă să vezi unde te pot duce un zbor de 35 de euro și o noapte cu microbuzul.

Petroșani-suprarealist Legoland

Înapoi acasă. Nu vezi nici griul și nu auzi nici manelele din barul din gara de acasă. Nici șoferul spiritual nu te bizie cu întrebări, nici căldura din autocar nu e insuportabilă. Nimic nu e prea mult pentru că integrarea te așteaptă în vîrf de munte. Acolo nu ai cu ce să compari cu standardele europene nici răsăritul de lună, nici apusul de soare. În timp ce România se zguduie de explozii de lumini artificiale, timpul se modifică, anul se schimbă și

odată cu el statutul plăurilor moritice bătute de schiurile de tură. Ținut în suspans pînă în ultimul moment, simți pasiv relaxarea de la gura sobei afumate și te feresti de frenezia de la poale. De mine ești cetățean al Uniunii. Ferit sus de lipsa de semnal, mesajele de jos îți taie respirația.

Proaspăt-integrați se simt bine în pielea lor. Și ei au început să se considere niște partide bune. Băbuța cu traista cu pită, ciobanul ridat, copilul fără teniși Converse, personalul blazat al complexului turistic. Toți, mîndri cetățeni europeni. Înzăpeziți, dar integrați. Cu salariu de diurnă franțuzească de o zi, românul se simte european. Pe casa lui dărăpănată flutură steagul Uniunii. Pe Valea Jiului vibrează și acorduri de Simfonia a noua și manea. Drogați fără doză, tăcere fără liniște. Pe Dacia 1310 plină de fin se zbate un steag albastru. În loc de Atom și Eiffel faci *sightseeing* la furnale gigante. În loc de parfum franțuzesc adulmecă aromă de fum de fabrică, iar magazinul poartă nume dadaist. *I love the smell of napalm in the morning. It smells like... victory.* Treci pe lângă supermarketul Visul Imaginației, intri în alimentara fără piine și ajungi la tele-scaunul salvator. Te ascunzi ca struțul în zăpadă. Ești sus, nu mai contează. De aici, ca și din Atom, nu se văd detaliile. De pe platou admiră apocaliptica Vale a Jiului nu ca pe un Mini-Europa Park, ci ca pe un joc stricat de Lego unde piesele nu se mai îmbină unele cu altele, lăstînd în urmă un puzzle despicat. Rammstein, urban, industrial. Sus nu a ajuns killerul comunist. Acolo e liniște. Parîng și Retezat, într-o Elveție suprarealistă. Maria: „Sus nu eram europeni, nu eram români, eram doar noi înșine. Nici prea fericiți, nici prea triști. Acolo era doar zăpadă, era iarbă și era munte”. Nu te poți bucura de tot ce a făcut mina omului. Atunci îl feliciți că n-a ajuns peste tot. Îi mulțumesci sistemului că n-a avut tehnologia necesară de a distruge vîrfurile muntelui și te închini în fața fulgurului de nea care acoperă crățele din șosea. Citate celebre: „Banii n-adeuc fericirea”, „te dau la țigan dacă nu ascuți de mama”, „merge și așa”, „o lăsam pe mine”, „să moară capra vecinului”. Mituri și legende, ture de un leu jumate, traccare rătăcite pe pirtie, salvamontişti înțelegători, cabane de beton, mineri rătăcitori. Schimbare de mentalitate, investiție, prioritate. Sărăcie fără Zen, apus fără taxă. Rezultatul la problemă e tot 42. Asta e granița Uniunii. Aici se încheie Ghidul navetistului european. *Here be dragons!*

rile fine, ci prin spontaneitate. Mai pe românește, ești în camera miresei, după una dintre multele variante de traducere ale denumirii orașului. De viță regală, dar cu trăiri de adolescent răzvrătit, te ia pe sus, te duce în La Grand-Place unde îți spală ochii cu fațadele dantelărilor în piatră, pentru ca apoi să îți arate cu mîndrie solemnă simbolul său: Menneken Pis. Cu alte cuvinte, bătețelul-fîntînă care face pipi și a cărui reproducere neinspirată o văd mereu pe ușa toaletei unei vecine, e simbolul capitalei Uniunii Europene. Tot ce poți să faci în situații de genul asta e a să rizi oligofrenic lângă puștiul pișăcios și apoi să faci un duș imaginar cu ciocolată curgătoare. Ce meserie aveți? Sint ciocolatier de performanță. Mă cheamă Godiva și nu vin din *Charlie's Chocolate Factory*. Pe lângă asta n-am nici o problemă în a sta alături de ghereta unde se servesc supă de melci și pește. Un *Stille Nacht* regal la caruselul expresionist din tîrgul de piei de ren, de schnaps și cămași chinezești, un joc de lumini și baloane de săpun proiectate pe fațada Primăriei lângă braudul cu reni luminați și ai zburat cu gîndul la flegmatica ta Piață a Unirii. În loc de ciocolată caldă sau bere Waterloo, ai băga o căfea în Van Graph. Fără Napoleon.

Romania coming soon!

Steagul e sus, regele e acasă. Calci pragul apartamentelor oamenilor cu studii și ai senzația de navă spațială în stil japonez, cu dotări de *Star Trek* și muzică de club londonez. Aici a fost o fabrică de ciocolată. *Home, sweet home*. Greu te-ai urni din micul tău spațiu vital unde îți gătești

ca pe tron. Eu sînt Împăratul. Eu, omul simplu, cu un job sănătos, integrat perfect în sistemul de asigurări, în cel al creditorilor bancare, cel sanitar și educațional. Sint piulița perfectă, angajatul anului, iubitul ideal, gînditorul intelectual, artistul rațional. Și e loc și pentru alții. Cu mici înghițituri în sec, dar acceptat. Pentru că și românii de aici sînt observatori în Parlamentul European, consultanți pe probleme europene, jurnaliști pentru presa europeană. Și alții, care nu par grăbiți să se întorcă la casa din Petroșani. În schimb, în stația de metrou ai așise optimiste: *Romania coming soon!* Teatrul, balet, artă. Sibiu, capitală culturală, România, nație de artiști. În ochii lor, în imaginația mea: România, *super-flower-power*.

Atom Heart Mother belgian

Trecînd pe lângă a cincea Basilică din lume după mărime, Basilica de la Koekelberg, ești avertizat să nu calci prin iarba

din parc de frica seringilor uitate de omenii substanțelor halucinogene. Pauză. Nu toți facem față sistemului perfect și nu toți știm să ne integrăm. Penibil nu e să fii *artist*, ci să te crezi unul. Și cum ar fi să fie totul roz-bombon și în viața imigrantului african aflat în căutarea soarelui veșnic? Gummo, Parfum, Suskind. *Life is beautiful, without it you would be dead*. Mama mea este atomul. Trec deci prin parcul Mini-Europa pentru a ajunge la marele Atom. Sentimente spațiale în fața atomului de fier mărit de 150 de miliarde de ori și construit pentru a fi prezentat în cadrul Expoziției Mondiale din 1958. Imens. Iată deci realul simbol al capitalei Uniunii Europene: atomul, esența. Cozi lungi, dar civilizate, așteptări răbdătoare și intri într-o catedrală a științei. *Welcome on board*. Călătoria în spațiu și timp te bagă în filme de anii cincizeci cu statui de Stalin, păpuși Barbie cu figură de Marilyn Monroe, cu roboți magici de bucătărie și soții cu bigudiuri și corsete. În Atom ai

LECTURI ÎNTRERUPT

Doris MIRONESCU

A pupa o piață

„Pupat toți piața endependenți” este o frază cheie a operei lui Caragiale, în mai mare măsură decât vreuna din încheierile faimoaselor sale comedii. Eroii caragialieni se vinzolesc prin târg, caută vreo scriitoare pierdută, fac schimb de măști, aleargă pe binale pentru ca, în final, să se pupe prietenește. Nu să se sature, nici să se imbrățișeze, așa cum – observă undeva Al. Călinescu – făceau personajele vodevilului francez din acea vreme („Embrassons-nous, Folleville!”). Personajele din Caragiale se pupă. Se pupă cordial, vesel și, probabil, lipicios: de pildă, „boborul” din schița omonimă istovește „ultimii cîrnați, ultimele fleici și oale”, „închină des, dar sincer, pentru sfînta Libertate și – te pupă”.

O mare familiaritate guvernează scenele marilor împăcări din Caragiale, dar o familiaritate nelipsită de fașon. Există o oarecare ceremonie a acestor înși care, de la micul impieगत la marele proprietar și senator, își acordă unii altora omagiul etichetei: „— Bonsoar, Lache. — Bonsoar, Mache”. Un strop de franțuzism numai, și scena se iluminează. Nici împăcarea din *Telegame* nu face excepție. Piața marii pupături nu se numește degeaba „Piața Endependenți”. Alături de interesanta stradă „Marcu Aoleriu” din *O noapte furtunoasă*, Piața Endependenți susține panașul țopeniei nobile. Ți-l închipui pe marele stoic văitîndu-se de pălîtură, după cum, în *Telegame*, marele ceas al independenței nu poate fi proclamat decât într-o franțuză aproximativă, regăteană. Ne pupăm noi, dar nu oriunde! Sintem independenți, dar nu oricum!

Schimonosind numele unui simbol național, autorul protestează, în chip vădit, împotriva patriotismului de porunceală. Propoziția „Pupat toți” etc. apare într-o telegramă oficială a procurorului local către ministrul Justiției. În felul acesta, bufonada din orașul

„moldovinesc” X capătă proporții naționale. Nu doar pentru că guvernul și însuși Tronul află neîntîrziat de bastoanele încasate de către Gudură în provincie. Dar ni se sugerează că acesta e limbajul oficial, vehiculat în ministere și la Curte. Exprimarea sincopată, telegrafică aduce la suprafață o prostie latentă, congenitală „sistemului”. Ministrul însuși ar putea, la rigoare, să se exprime cu „pupat piața...”.

Încheierea schiței este apoteotică mai ales prin faptul că toți protagoniștii, fără excepție, Gudură și Grigorașcu, doamna Perjoiu, zbirii prefecturii și gazetarii de opoziție, toți se adună, într-o amplă horă, pentru momentul marii pupături. La fel cum, în finalul *Scrisorii pierdute*, toate personajele, foști inamici politici, cotonogîndu-se cu frenezie în actul trei, sărbătorește victoria comună în actul cinci. Sau așa cum, în *D'ale carnavalului*, firosul Pampon și blîndul Crăcănel stau la masă cu seducătorul amantelor lor și îi apreciază galanteria. E prea mult, e prea de tot ca să fie adevărat! E cusut cu ață albă! Urmărind finalurile din Caragiale, e imposibil să nu te gîndești la Fellini, la felul în care regizorul italian își adună toate personajele din filmul *8 1/2*, la final, ca să le pună să umble încolonate, în cerc, în jurul unei arene de circ. Demonstrație a autorității artistului, care dispune de personajele sale după dorință, ordonînd elementele propriului „vis” în manieră proprie și destrămîndu-l cu orgoliu la sfîrșit. Nu susțin că Ion Luca ar fi avut reverii felliniene înainte de afirmarea cinematografului ca artă. Însă ceva din mîndria creatorului care a reușit, care a inventat întregul și acum poate să-l demonteze ca să ne arate lucrătura pe dedesubt trebuie să-l fi încercat și pe el. „Pupat toți piața endependenți” este, de fapt, un strigăt de triumf.

Un delir cutremurător și deliruri comice milenariste

Au și lecturile haotice de sărbători farmecul lor. Mai ales atunci cînd delirul lecturii se confruntă direct și nervos cu delirul scriiturii. În teancul consumat între Crăciun și Anul Nou au intrat și articolele lui Pier Paolo Pasolini, dar și un volum de poezii proaspăt publicat la Cartea Românească. S-ar zice că lectura de sărbători este una dintre cele mai relaxate forme de însușire a textului literar, dar simpla asociere a zilelor libere cu o presupusă lectură obligatoriu de calitate transformă totul într-o încordată așteptare a nișterii peste măsură. Cam tot așa cum te pregătești de niște sărbători perfecte și dai mai mereu de niște zile ca oricare altele. Poate ceva mai depressive decît în mod obișnuit.

C. Rogozanu

Delirul și angoasa

Scrieri corsare de Pasolini este recomandată doar aceluia cu inimă tare. Pentru că, dincolo de duritate, de tonuri revoluționare, de opinii surprinzătoare, nimic nu e mai greu de suportat decât ridicolul dus la consecința extremă. Or, Pasolini se afundă pînă la refuz în aceeași stare, îi gustă amarul, se apără, își repetă sfidător credințele. După o prefață care ne avertizează asupra unei excursii amare prin publicistica marelui regizor, semnată de Piero Spila (special pentru ediția română), găsim că excelentul text, și demitizant, dar și plin de înțelegere, a fost insuficient pentru a ne avertiza în legătură cu trista și fabuloasa aventură a lui Pasolini. Găsim foarte multe pretexte de însingurare în interiorul unei furii nestăvilite. Multe texte au fost publicate în ziarul „Corriere della Sera”, ziar fără nici

o legătură cu ideile „feroce” de stînga pe care avea să le exprime editorialistul. Și nu ne oprim aici. Apar atacuri dure și la adresa generației 68 și a ipocriziei revoluționare, dar și denunțuri de o violență greu de înțeles la adresa societății consumiste. Distrugerea prin televiziune a „l-taliei profunde” este un vaier recurent prea puțin nuanțat. Apar atacuri la adresa Bisericii, laude la adresa stîngii, rînduri scilpitoare despre drepturile minorităților sociale sau sexuale, dar și stranii diatriba împotriva avortului sau emancipării femeii. Uneori, rîndurile scrise de Pasolini sînt de o uimitoare cruzime prin ignoranță sau auto-orbire voluntară, cine mai poate ști: „În ciuda tuturor erorilor și involuțiilor, în ciuda delictelor politice și a genocidului lui Stalin (la care este complice întregul univers țărănesc rus), faptul că poporul a învins în 1917, o dată pentru todeauna, în lupta de clasă și că a instaurat egalitatea între cetățeni este ceva care dă un puternic și înălțător sentiment de veselie și de încredere în oameni. Poporul și-a cucurcit, într-adevăr, libertatea și supremă: nimeni nu i-a făcut-o cadou. Și-a cuce-

rit-o singur”. Articolul este publicat în 1974!

Nu toată cartea este așa. Pasolini își trăiește pînă la capăt drama de luptător pentru cauze pe care nu și le definește prea bine, dar care-l consumă intens. În tot amalgamul ideologic intempestiv rezultat se strecoară observații fine asupra societății contemporane sau rînduri de un sarcasm tonic adresate ipocriziei unor instituții ale statului (Biserica este cea mai lovită) sau unor concepte sfîrșitoare (lupta împotriva „sistemului” dusă de generația 68 este delicios ironizată). În același timp, Pasolini însuși recurge la formule incantatorii semiridicole. Cuvîntul „fascism” este folosit pînă la saturație. Cam toată lumea, toate manifestările moderne sînt fasciste, cu mici excepții.

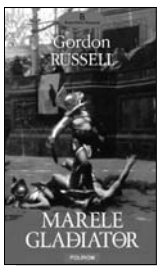
Dintre articolele demne de reținut pentru notațiile percutante amintim mai ales analiza asupra unei reclame la jeansii marca „jesus”, unde este dată una dintre formulele cele mai inventive ale sloganului publicitar: ar fi explozia unei „expresivități monstruoase” tocmai din cauza faptului că reușita sloganului se confundă cu intrarea acestuia în clișeu. Incitante sînt și speculațiile pe marginea raportului centru-margine din perspectiva ascensiunii televiziunii. Pasolini crede că televiziunea reunifică o lume veche fascinantă tocmai prin varietatea ei. Mai crede că, prin televiziune, clasele sociale defavorizate își pierd și mîndria care le salva propriul statut încetîndu-le în visul mic-burghez. Televiziunea ar fi cea mai dură modalitate de a reimpune „centrul” în detrimentul marginilor, al minorităților; cea mai eficientă

» Sărbătorile s-au dus. E timpul pentru lecturi cu adevărat intense.

SEMNAL

Gordon Russell, *Marele gladiator*, traducere din limba italiană de Emanuela Stoleriu, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 560 de pagini, 34,95 RON

Amintind, prin tensiunea și dramatismul evenimentelor descrise, de *Gladiatorul* lui Ridley Scott, acțiunea romanului de față se petrece în anul 69 d.Hr., rămas în istorie sub denumirea de „anul celor patru împărați”. Pentru prima oară în istoria Romei, împăratul nu mai este ales de Senat: Vitellius aranjează să fie proclamat imperator de legiunile din Germania. Pe fondul războiului civil ce izbucnește odată cu asasinarea lui Galba, împăratul din capitala imperiului, se desfașoară povestea lui Valerius, un medic gal care nu știe să mînuiască armele, dar care, prin forța împrejurărilor, ajunge gladiator, devenind chiar campion. O carte care li restituie soldatului roman umanitatea, reconstituind, uneori cu dramatism, alături cu un umor fin, evenimentele istorice povestite de Tacitus și îmbinîndu-le cu întimplări ce țin de fantezie și care oferă o nouă viziune asupra acelei perioade cruciale pentru istoria Romei.

Tom Sharpe, *Wilt e tare*, traducere din limba engleză și note de Radu Pavel Gheo, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 392 de pagini, 26,95 RON

În *Wilt e tare*, personajul omonim, aparent placidul profesor Wilt, tată de familie și mic-burghez respectabil, intră iarăși într-o încurcătură în care se amestecă traficul de droguri, poliția, militarii unei baze americane și, desigur, supraponderala lui soție, Eva Wilt, împreună cu cele patru gemene malefice ale lor. Binelmeles, de la începutul cărții, cînd este atacat de o colegă cam bărbătoasă pe motiv că ar fi voyeur, pînă la finalul apoteotic din baza aeriană americană Baconheath, nevinovatul Henry Wilt e mereu bănuț și urmărit pentru ceva necurat.

Plin de umor, lipsit de inhibiții și încărcat de imprevizibil, romanul *Wilt e tare* se citește cu zîmbetul pe buze și justifică din plin poziția privilegiată pe care scriitorul britanic și-a cucurcit-o printre autorii de texte umoristice din zilele noastre.

DORIS
MIRONESCU

» Personajele din Caragiale se pupă. Se pupă cordial, vesel și, probabil, lipicios.

printre rînduri

metodă de a reuniformiza vulgul. Bineînțeles, curg necontrolat și în astfel de demonstrații „fascismele”, dar desțelirea de efecte retorice stridente devine după 20-30 de pagini un reflex automat. E păcat să lași o minte pătrunzătoare să fie coplesită de câteva stridente teribiliste.

„Ingustimea istoriei și imensitatea lumii țărănești” este un articol încântător mai ales prin destinatarul său (este o scrisoare deschisă), Italo Calvino, prin citatele care îl infurie cu atât mai mult pe Pasolini cu cât observațiile sînt mai calme și mai raționale. Calvino se arată nedumerit de viziunile cu fasciști ale lui Pasolini. Acesta

replică delirant că sînt numai unii oameni care-l pot recunoaște ascunse după fețele banale ale unor tineri...

Scrierile corsare compun o angoasă teribilă care dă de gîndit asupra riscurilor opiniei agresive, asupra riscurilor mitozantropice ale absolutizării. Nu e, evident, o lectură relaxantă, dar sărbătorile s-au dus. E timpul pentru lecturi cu adevărat intense. Pasolini oferă un spectacol nemaivăzut care face inutile valorizările estetice de vreun fel.

Milenariști, aceiași milenariști

Am citit *Dicționar de vise* al lui V. Leac, din seria de poeți tineri publicați la Cartea Românească. Am citit, în paralel, în presa noastră culturală, și o comică polemică între un critic numit Terian, un atent învățacel al școlii Cristea-Enache (apărăm tot ce-i din grupul nostru, în interesul nostru cu vajnică îndjirje și din acel punct încolo devenim „neutri”), și Paul Cernat. Articolele se refereau la poezia milenaristă pe care cel dintîi o apără cu îndjirje, cel de-al doilea o ironizează pe bună dreptate. V. Leac este exemplul cel mai potrivit al mașinării stricate din poezia „milenaristă” românească. Nu are nici măcar forța Eleni

Vlădăreanu, care cîștigă în expresivitate pe măsură ce îi învățăm „parvenitismul poetic” – folosirea unor rețete sigure de a accede în trupa poezilor „aleși” de la Muzeul Literaturii sau de pe unde și-or mai fi făcînd veacul acum. Nu are nici măcar ingenuitatea unui Socu (aflăm tot dintr-un poem că domnul Leac și-a cumpărat volumul *cincece eXcesive*) care tot inventează roata poetică americană. Este pur și simplu (deja) un epigon al acestora. Cel mai important sentiment este acela de apartenență la un grup poezic. Leac înșiră cu voluptate nume de poeți contemporani pe care-i înțelnește într-o multirvnită lume aleasă a poeziei românești (o lume ingenu ideală oricîd de miserabilist al camufla-o). Prozaismul actului poetic este oarecum imobilat oniric: înțelirile cu mulți poeți din contemporaneitate se petrec într-un soi de spațiu virtual. Există o anumită atitudine „grunge”, dar fără patetism, fără riscuri simple și seducătoare la Seattle sau măcar la la Socu.

Mă rog, spre deosebire de Paul Cernat care așază deocamdată capătul poeziei românești în dreptul lui Mircea Cărtărescu, așa spune că, dragi milenariști, așteptați cu sufletul la gură vreun nou volum de Marius Ianuș, poate mai facem un pas înainte. Sau poate sufăr doar de un delir postsărbătoresc. În rest, da, numai eu, noi, criticii sîntem de vină.

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

Emil BRUMARU

Hercule Poirot contra Anton Pavlovici Cehov

1. „Mania Sachalinosa”? La 27 decembrie 1889, pe scena Teatrului Abramova, are loc premiera *comediei în patru acte* (sublinierea lui Hercule Poirot) *Duhul pădurii* (*Leșii*). Bruscu, Anton Pavlovici, sub imperiul unui zvic nelămurit încă, se hotărăște să fugă (s. H.P.), s-o tulescă în insula Sahalin. La 20 ianuarie 1890 face grăbit un *demers oficial* (s. H.P.) către M.N. Galkin-Vraskoi: „Excelența Voastră, preastimate Mihail Nikolaevici! Avînd intenția să plec în primăvara acestui an în Siberia Orientală, în scopuri științifice și literare, și dorind între altele să vizitez insula Sahalin, atît partea centrală, cît și cea meridională, îmi iau îndrăzneala a ruga respectuos pe Excelența Voastră să-mi acorde sprijinul necesar pentru a putea atinge scopurile mai sus arătate...”. Alibi imperfect! Familionul, prietenii, toți sînt înștiințați verbal, telegrafic, epistolat, din om în om, din gură în gură, o dată, de două ori, de trei ori, pisălogiți, exasperați, siciți la maximum, ca să le intre bine în căpățînă, că pleacă, pleacă, invocîndu-se motive peste motive, fisticții, aiuristice, bătoase, bombastice, cu chichirez... E bolnav (tuse cu bulbuci, hemoptizii de groază), traseul – infernal, mijloacele de locomotie sînt barbare, timpul imprezibil; Cehov o ține una și bună: pleacă! *Fuga* (s. H.P.) din Moscova începe la 21 aprilie 1980. Iată: de la Moscova pînă la Iaroslavl cu trenul; de la Iaroslavl, pe Volga și Kama, pînă la Perm, cu vaporul; de la Perm pînă la Tiumen cu trenul (oprire la Ekaterinburg); de la Tiumen pînă la lacul Baikal cu caii de poștă, hurdacat feroce în trăsuri (opriți la Krasnoarsk, Irkutsk: 4 iunie); pe

Baikal cu vaporul; pînă la Sretensk, iarăși tîrnosit cu trăsura; de la Sretensk, pe Amur, cu vaporul pînă la Nikolaevsk; iarăși vapor, prin strîmtoarea Tătar, pînă la Sahalinul de Nord. Debarcarea: 12 iulie. Aproape trei luni de chin care ar fi dat gata pe orice bărbat sănătos tun, darmit pe un tubercullos. Urmăriți itinerariul, cu creionul, pe hartă! E uriaș. Cehov l-a parcurs cu plăcere? Pentru ce? Ajuns, se înjugă habotnic la o muncă imposibilă: „În treacă fie spus, am avut timp să fac recensămîntul întregii populații a Sahalinului. Am trecut prin toate localitățile, am intrat în fiecare casă, am stat de vorbă cu fiecare om... am pînă acum zece mii de fișe ale locuitorilor, inclusiv ale celor condamnați la muncă silnică”. În rest? „...N-am scris nici o piesă din viața siberiană, pe care am și uitat-o”, va declara lui A.S. Suvorin în 1893. Ciudată amnezie! N.I. Ghitovici notează: „În literatura memorialistilor există informații cum că Cehov a scris o piesă din viața siberiană, intitulată *Generalul Koket*. În Sahalin a așteptat trei luni și două zile. Întoarcerea, pe valuri, în octombrie: India, Singapore, Ceylon, Port-Said, Constantinopol, Odesa (1 decembrie). (În Oceanul Indian, ne atrage atenția un critic, „el se aruncă din mersul vaporului de pe prora și se cațără apoi pe o frînghie ce i s-a zvrilit de la pupa”. Hm!!!) În aceeași lună, rapid, scrie *Unchiul Vanina, scene din viața la țară, în patru acte, eliberat! Un fel de variantă la Duhul pădurii* (s. H.P.) Un mic amănunt: în *Duhul pădurii*, Voinițki se sinucidesc. Se *sinucisese?* (s. H.P.) Oricum, Anton Pavlovici Cehov circula în voce, ca vodă prin lobodă, pe ulițele Moscovei!

SEMNAL

George Soros, *Epoca failibilității. Consecințele luptei împotriva terorii*, traducere de Laura Moroșanu, prefață de Daniel Dăianu, colecția „Economie și societate”, Editura Polirom, 240 de pagini, 23,95 RON

Cea mai recentă carte a lui George Soros oferă o analiză lucidă a unor probleme de mare actualitate și interes general care continuă să-l preocupe pe autor, cum ar fi lupta împotriva terorii, erorile Administrației Bush, cultivarea democrației și a diversității, eradicarea sărăciei, criza globală de energie. Acestea sînt privite prin prisma propriului cadru conceptual care își propune, printre altele, să înlăture prejudecățile existente legate de capacitatea noastră de înțelegere a lumii și de forma cea mai adecvată de organizare socială. Ideile teoretice sînt ilustrate cu exemple din viața personală a autorului, ceea ce face lectura nu doar interesantă, ci și plăcută. Îmbinînd în mod ingenios autobiografia, filosofia și analiza politică, studiul lui Soros devine o pledoarie pentru libertate și societăți deschise.

Vintilă Mihăilescu, *Antropologie. Cinci introduceri*, colecția „Collegium. Sociologie. Antropologie”, Editura Polirom, 376 de pagini, 32,95 RON

Ca introducere comprehensivă în antropologie, realizată din perspective multiple, lucrarea lui Vintilă Mihăilescu contribuie la profesionalizarea unei discipline care, deși nu are încă o tradiție bine consolidată în România, cunoaște astăzi o expansiune remarcabilă. Sînt abordate temele majore din domeniu, numeroasele încercări de definire a specificului antropologiei, reflecția despre simbol din perspectiva citorva paradigme dominante ale maștrilor disciplinei, modul în care se construiește privirea antropologului în raport cu Celălalt, ordonarea lumii prin construcții și deconstrucții antropologice. Pomînd de la ideea că antropologia are ca preocupare de bază definirea Omului prin descrierea diferențelor față de Celălalt, autorul aduce în discuție contexte și fenomene sociale din spațiul românesc pentru a le compara cu cele din alte zone și culturi, evocate de diverse cercetări.

TEATRU LA ROTISOR

Mihaela MICHAÏLOV

Corp autist/ corp deschis (II)

Un an de dans autorizat, legitimat într-un spațiu cu marcă evident recognoscibilă – Centrul Național al Dansului București –, poate deschide o discuție pe mai multe paliere. Cum a funcționat instituțional Centrul, care au fost spectacolele cele mai importante, cum își va gestiona în continuare capitalul de interes și cât de flexibil va fi la nivel de proiecte interconectate?

Până la începutul anului trecut, dansul contemporan românesc se învârtă într-o buclă de paradouri: existau spectacole, dar nu aveau unde să fie jucate, existau performeri și coregrafi cunoscuți în străinătate, despre care se știa prea puțin la noi. Ulterior, contextul de funcționare normală a devenit posibil și implantul de priorități artistice și-a motivat apariția.

Centrul Național al Dansului rămâne, la nivelul propunerilor estetice, o instituție încă fragilă, într-un stadiu de asimilări și filtrări de direcție autentică. Mulți dintre performeri își caută calapodul de expresie potrivit, ceea ce, până la un anumit nivel, este absolut normal. O serie de spectacole de la CNDB au o existență estetică indecisă, o structură de împrumut și o adopție de forme, care țin mai degrabă de tendințe și mode. Toate acestea însă, repet, nu au cum să nu fie prezente într-o instituție care e la început și care trebuie să demonstreze că e cât mai deschisă posibil. Pe de altă parte, Centrul a reușit într-un timp foarte scurt ce nu ar putea pe termen lung multe dintre instituțiile de spectacol din România. A inițiat două sesiuni de concurs de proiecte, l-a adus la București pe unul dintre cei mai reformatori coregrafi contemporani din lume – Xavier Le Roy –, a mizat pe recuperarea unor valori ale coregrafiei românești rămase în umbră, în proiectul *Sertar*, și a produs propriile *performance-uri*.

Spectacolele argumentate până la capăt, precum și cele care, de la un punct încolo, sînt destul de închise în formula lor merită o analiză și o clasificare aplicată. În prima categorie includ *Preview*, conceput de Manuel Pelmuș, o plonjare pe întuneric în anatomia corpului invizibil, corp șters din interiorul contururilor prezente și accesibile la prima vedere. Tot aici intră și *My presence – proof of time*, în care Eduard Gabia personalizează timpul obiectiv ca pe

» **Centrul Național al Dansului rămâne, la nivelul propunerilor estetice, o instituție încă fragilă, într-un stadiu de asimilări și filtrări de direcție autentică.**

un *attachement* subiectiv. Fiecare acțiune – casca de motociclist pusă și scoasă de mai multe ori – e o mostră de declinare a pronumei personale: eu-pe mine-mă-al meu. *Harta gîndurilor. Last Concern about Fitting into the World*, performată de Maria Baroncea, este mașina de spălat a gesturilor comune și uneori inconștiente pe care obosești să le mai faci la un moment dat. Cînd ești tu și cum ajungi să-ți hașurezi secunde de intimitate? Maria Baroncea își trasează vulnerabil, prin serpentine de mișcare, punctele de sprijin subiectiv. Solo-urile prezentate la MNAC de cinci coregrafi antrenati de Florin Fieroiu – Mihaela Dancs, Florin Flueraș, Iuliana Stoianescu, Dana Balint, Ionuț Stana – au demonstrat, cu inevitabile fisuri de concept și realizare, încercări diferite de pliere a corpului pe o situație imaginară (Mihaela Dancs), pe o realitate sfidată prin explozia de pumni și picioare (Ionuț Stana), pe tensiunile acumulate ale unui meci de fotbal, inteligent delectat (Florin Flueraș). Și dacă solo-ul lui Flueraș a fost atent dozat, nu același lucru se poate spune despre *performance-ul* conceput de el, *Puțin mai reali decît necesar*, care induce o stagnare de conținut și o redundanță greoaie. Repetiția în timp succesivi stă și la baza *performance-ului* *Switching the Body*, în care Ion Dumitrescu și Eduard Gabia compun din mișcări minimaliste, reluate ca niște *sound-track-uri*, invariabilele gesturi lipsite de o țintă clară. Acel „de ce?” care ne obsedează enervant se suspendă aici total. *Switching the Body* este un fel de punct și de la capăt, care își consumă însă sensul destul de repede.

În contextul general al spectacolelor de anul acesta de la CNDB, cred că e nevoie de o asumare mai precisă a intențiilor care, de multe ori, par arbitrar.

Un Christian Ferras pentru fanii violonistului

Ultimele discuri ale anului, dintre acelea care nu mai au, de obicei, șansa să devină cadou de sărbători, le-am găsit la Roma. La Roma, nu de parte de Fontana Trevi și într-unul dintre acele magazine mici și bine aprovizionate ce se încăpăținează să ființeze împotriva tuturor prognozelor economice catastrofale despre soarta comerțului cu discuri și împotriva unui grad de pesimism la romanii mai vîrstnici pentru care vînzarea pe Internet abia se inventează.

Asemenea cărților, discurile își au soarta lor și, cînd într-un lunar francez despre apariția pe CD a Sonatelor și Partitelor pentru vioară solo de Bach, cu Christian Ferras, mă străduisem pînă atunci fără succes să le găsesc. Setul dublu mi-a fost oferit grațios din raft, drept ceva firesc, de vînzătoarea pricepută a magazinului din inima Romei.

Christian Ferras, elev al lui George Enescu, mi-am închipuit că nu putea să dea partitelor lui Bach decît o interpretare de referință. Altfel, îmi aminteam doar de o versiune a dublului concert de Bach, împreună cu Yehudi Menuhin, și ea o relativă raritate discografică pe CD. Ei bine, vioara și sunetul opulent, ca și perfecțiunea tehnică surprinzătoare ale lui Christian Ferras sînt acolo, dar, cu excepția unor pasaje trecătoare, sentimentul a fost unul de decepție. Lipsesc spiritualitatea lui Enescu, intensitatea reflexivă a lui Menuhin sau Nathan Milstein, trăirea unui Szeryng, bucuria melancolică a unui Alexandre Brussilovsky, pentru a cita și o versiune mai apropiată de zilele noastre.

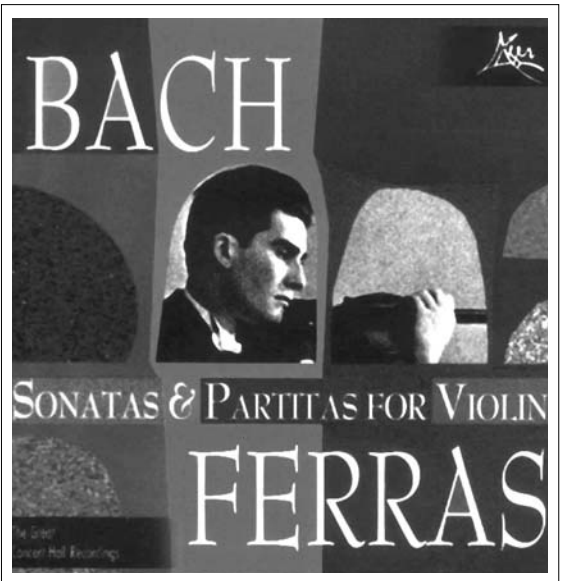
Explicația ar putea veni din istoria pămîntescă a lui Christian Ferras, strălucit, excepționalul violonist al anilor

» **Christian Ferras, elev al lui George Enescu, mi-am închipuit că nu putea să dea partitelor lui Bach decît o interpretare de referință. Altfel, îmi aminteam doar de o versiune a dublului concert de Bach, împreună cu Yehudi Menuhin, și ea o relativă raritate discografică pe CD. Ei bine, vioara și sunetul opulent, ca și perfecțiunea tehnică surprinzătoare ale lui Christian Ferras sînt acolo, dar, cu excepția unor pasaje trecătoare, sentimentul a fost unul de decepție.**

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

'50-'60, învins treptat de prin 1959-'60 de o depresie pe fond de stres, dublată de alcoolism. Maladii și suferințe ce l-au împins, în cele din urmă, să se sinucidă în 1982. Înregistrarea Sonatelor și a Partitelor de Bach aparține, se pare, unui moment de luciditate, între două cure de dezintoxicare, din ultima perioadă a vieții. Soarta înregistrării a fost și ea relativ nefastă, căzută imediat într-un con de umbră. Criticul britanic Tully Porter, autorul livretului, de regulă perfect informat în discurile istorice, scrie că înregistrarea ar fi avut loc în Statele Unite, în 1977, și că ar fi apărut în seria *The Great Concert Hall Recordings*.

În realitate, cum o precizează Thierry de Choudens, biograful lui Ferras, înregistrarea s-a făcut la 21 decembrie 1977, într-o biserică de lemn, nu departe de Geneva, la Coligny, în Elveția. Inițiatorul ei a fost dirijorul David Josefowitz, directorul companiei *La Guilde du Disque*,

cel care i-a fost aproape în anii de suferință și căruia i se datorează o serie întreagă de înregistrări ale lui Ferras, după ce acesta fusese abandonat de marile case de discuri. Ultima înregistrare pentru Deutsche Grammophon avusese loc în 1968. Sonatele și Partitele nu au apărut însă la *Guilde du Disque*, cunoscută pentru colecția sa *The Great Concert Hall Recordings*. Pe fond de criză economică, Josefowitz și-a vîndut societățile și licențele, iar dreptul pentru benzile Ferras au fost cumpărate de societatea elvețiană Sine Qua Non Superba, discurile de 33 de turații apărînd separat, cu înregistrările. Din Elveția a cumpărat acum licența pentru setul de două CD-uri compania italiană Ages Records, cu sediul la Bologna. Ages își alcătuiește treptat un catalog de reconștinări ale unor LP-uri cu rezonanță istorică. Între primele discuri lansate pe piață se află un album Bartók, cu *Mandarinul Miraculos* dirijat de Bruno Maderna la pupitrul Orchestrei Naționale a Operei din Monte-Carlo, și un altul cu Nikita Magaloff, interpretînd al doilea Concert de pian de Brahms, cu Willem van Otterloo conducînd Residentie Orkest din Haga.

Discul Bach al lui Ferras este mai cîrînd pentru fanii și colecționarii înregistrărilor violonistului. Celor care vor să-l descopere totuși pe acest mare interpret de excepție le-aș recomanda să înceapă cu înregistrarea Concertului de vioară de Ceikovski, din 1957, făcută la Londra cu Orchestra Philharmonia și Constantin Silvestri.

Lumea copiilor

Nu știu cum s-a nimerit, dar s-a nimerit: azi servim filme cu copii. lupiii!! Chestia e că nu prea sînt „Veronici”, „Marii-Mirabele” sau alte bambisme, ci filme care duc în cîrcă lucruri serioase.

Să luăm, pentru început, *Little Children* (care încă nu rulează la noi), nominalizat la apropiatele Globuri de Aur la trei categorii: cel mai bun film dramă, cel mai bun scenariu, cea mai bună actriță (Kate Winslet [foto]). Apreciat pentru tratarea în filigram a relațiilor umane (în *In the Bedroom*), regizorul și scenaristul Todd Field revine cu un film în ton cu umanitarismul și toleranța pe care încearcă să le stimuleze, mai bine sau mai prost, filmele – mai ales americane – ale prezentului. Dar, deși flirtează cu maladiivul și perversitatea gen *Happiness* (cel al lui Todd Solondz), nu își propune să te umple de mizantropie, alienarea fiind echilibrată cu o doză bună de bunăvoință gen *Crash* (al lui Paul Haggis). Ca să

n-o mai întorc, filmul combină trei povești, două ale unor cupluri sabotate de monotonic ori perversiune, cel de-al treilea fiind format

dintr-o mamă și fiul ei acuzat de pedofilie.

Primul cuplu e compus dintr-o femeie casnică (Kate Winslet) și soțul ei. El lucrează, ea are grijă de copil și toate merg binisor pînă cînd ea descoperă că el devorează site-uri porno. Al doilea cuplu e format dintr-un tată (Patrick Wilson) care are grijă de copil, în vreme ce soția lui (Jennifer Connelly) face carieră. Todd Field nu denuște monotonia, dar o presară portocalie peste existențele acestor oameni cărora copiii nu le-au adus fericirea așteptată și care plutesc în zeamă acrișoară. Și încep tentațiile: mama casnică din primul cuplu face cu-noștință în parc cu tatăl casnic dintr-al doilea. Azi o grisină, miine-o piscină, iaca îndrăgostirea. Și pasiunea. Și sexul.

La un moment dat, scenariul aduce în discuție romanul *Madame Bovary*. Eroina îi ia apărarea lui Madame Bovary, justificîndu-și forța de a lupta pentru a fi nefericită (sau slăbiciunea de a nu rezista tentației). Prințre voalurile pasiunii extra-conjugale și nodurile vieții domestice se strecoară și povestea celui de-al treilea cuplu. Bărbatul pedofil a cărui poză a apărut deja în ziar și de care părinții se tem ca de un monstru și mama sa, care îl apără ca pe un pui și îi caută prietene la mica publicitate. ○

FILM

Iulia BLAGA

relație care la sfîrșitul filmului le va acoperi pe celelalte, dînd la iveală și morală. *Little Children* e un film care le face rușine adulterinilor cu copii.

Alienați sîntem cu toții

Little Miss Sunshine (tradus la noi *Fiecare se crede normal*) este și el nominalizat la Globurile de Aur, paradoxal la cea mai bună comedie sau film muzical (deși risul îți rămîne în gît), precum și pentru cea mai bună actriță (Toni Collette). Jonathan Dayton și Valerie Faris, realizatori consacrați de videoclipuri, atacă filmul independent cu nonșalanța celor care descoperă apa rece. Familia disfuncțională care află la capătul unui drum parcurs cu dubița proprietate personală că adevăratele valori nu sînt frumusețea fizică, nici măcar sănătatea mintală, ci acceptarea și dragostea – e deja un loc comun. Autorii zigzaghează însă cuminte printre clișee, iar ele pocnesc în jur ca niște bombe cu vopsea. Cit despre umor, zău, nu-ți prea vine să rzi cînd viața tristă și alienată a personajelor îți pare att de familiară. Sau poate că tocmai de aia? Nu știu, poate în altă zi. Micuța Abigail Breslin (născută în '96, are deja 16 roluri) e de departe una dintre cele mai simpatice nou-venite din generația ei. E bondoacă, poartă aici ochelari cu rame mari, de plastic roz, și nu are aerul sinistru, deștept-historic, al micilor vedete de vîrstă ei. Iar Steve Carrell își scoate sex-appeal-ul la tarabă, nu e rău deloc în cheia asta, deși cine l-ar fi văzut în rol de profesor universitar, specializat în Proust, homosexual, cu o recență tentativă de suicid pe venă?

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

— Ce mai mimăm, intră în vorbă Carmen, cam fără noimă, dar cu tîlc.
— Ce-am mai putea mima, într-adevăr, zise Vasile Elisav (cu gîndul la sepulcrul lui Baudelaire), după „el vuel del Albatroz en tierra”?
— Sau după „lebdă murindă”, reluă Nora.
— Numai că întrebarea mea, clarifică problema Carmen, nu se referea deloc la faptul că n-ar mai fi subiecte de mimat.
— Subiecte sau obiecte, o făcu Nora pe deșteapta, spre hazul fin al celorlalți convivi.
— Numai că domnul Elisav Vasile era de partea domnișoarei Nora Aron prin definiție (din nu se știe ce motiv: afinitate electivă, agilitate selectivă, abilitate efectivă?), astfel încît intră, pe negîndite, într-o îndelungă disertație asupra mimesisului la Aristotel.
— A *mimesisului* sau, mai bine zis, a *mimesei*, se corijă Vasile, întrucît vocabulul acesta este de genul feminin, ca și, în germană, *Weltanschauung*...
— Noi vă credeam ceva mai... zvelt-în-șa, se obrăznică Nora Aron. Cit despre accepțiile *mimesei*, ele-s interzise-n timpul mesei!
— Ce mimăm atunci, întrebă Carmen.
— Mimăm mîncatul ca atare, propuse cu subînțele Vasile, căci, în afară de serviciul de cafea și de scrumierele *sine-qua-non*, masa era cu totul goală.
— Mîncatul ca atare, zise Carmen, ar fi un simplu mestecat din făci.
— Așa e, nu te contrazic, recunoscu, nu fără *fair-play*, domnul profesor Elisav. E „scrîșnetul dinților”, adică *stridor dentium*, continuă profesorul pe gînduri, indicîndu-le, apoi, studentelor perplexe, cu o precizie de robot, sursa citatului: *Matei, 24, 51*.

De cînd Literale, facultatea lor, funcționa în cadrul aceleiași universități, și nu sub alt acoperiș, cu Facultatea de Teologie, Aron și Carpen avuseseră prilejul ca, stînd pe săli, de vorbă, cu viitorul cler în negru și imberb, să mai prîndă cîte una-alta din dificilul său jargon. Astfel că-și cam dădura seama la ce se referea Vasile, domnul profesor doctor Elisav, — fapt de natură s-o cam duca pe Aron Nora în ispită („în”, ar fi completat înțitul, „tentionem”), care se auzi roșind aproape autoritar: *Didi Balmez, 205!*

— E vorba de pagină, zise Vasile, cu gîndul la *205*, nu de capitol sau verset.
— Amin, se prosti Nora, în timp ce prietena ei, Carmen, îl lămură pe Elisav că *stridor*-ului evanghelic i-au luat loc *stridile pane*.

— Termenul ultim, eu l-am... depanat, adăugă, nu fără ifos, Carmen, căci, în Vulgata culinară la care se referea Nora, e-ul e scris fără *accent aigu*.

— Oricum, dacă le-am acordat cu *huitres*, nu se putu abține dom profesor, ne-ar mai trebui încă un e, neaccentuat acesta, plus un s: *panées, huitres panées*.

— Verdictul ortografic pronunțat, nu ne rămîne, zise Nora, decît să ne-nfrup-tăm din ele, după ce le vom fi pregătît în trei.

Începu gazda, bineînțele (ca ei fiind inițiativa), care goli de stridii un coșuleț, pe masă. Carmen le opări numaidecît, riscînd ca apa-n clocot să-i ardă degetele lungi și fine. Surprinzător de perspicace, al treilea le scoase carnea dintre valve. Nora le uscă într-un șervet. Carmen le dădu prin ou bătut, după ce sparse trei sau patru, unul fiind pe punctul să cadă pe covor, iar ea făcîndu-l, finalmente, să i se scurgă lent în poală. Profesorul adăugă pesmetul. Norei îi reveni, în fine, o operație foarte simplă: anume presărarea de sare și piper. Carmen se dispensă apoi, discret, de rolul ce-i revenea ei, lăsîndu-i domnului profesor onoarea de a așeza, în cite-o valvă, fiecare stridie. Tot el adăugă, în fine, în fiecare valvă, cite-un mic cub de unt. După care, Nora le puse în cuptor, pînă se rumeniră bine-bine. Le *consumară*, cum se spune azi, direct din valve.

(Continuarea în numărul următor)

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ
SE AUDE LA

radio
alternativ

în fiecare zi
de la 15.00, cite
5 minute

marți de la 20.00
(în reluare simbăta
de la 13.00),
cite două ore

Cu George Onofrei
și Anca Baraboi

» **Adriana Babeți: „Scriind despre gustul vieții, chiar mi l-am regăsit și restirnit, în cele mai mărunte forme ale sale. Cum ar fi mersul pe străzi necunoscute din Timișoara. Sau mîncatul unui langoș”.**

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Bucurio Grande

Deși am pierdut startul, mă iau după ceilalți colegi de „Supliment” și-ncerc la spartul tîrgului o recapturare a lui 2006 pe sector. Întîi să recunosc, dacă interesează pe cineva, că abia i-am ținut piept rubricuței cu titlu de telenovelă. M-am trezit cadoroșită cu ea în toli verii, după ce s-a văzut clar că suflul pe care-l tot încălzeam la șapte zile în microundele din pagina 4 se cam răsuflase. Nu era ușor să te pui, ai, n-ai chef, pe gătit sprintar. Însă ceva-ceva tot găseai de scris despre cărți, filme, picturi cu de-ale gurii. Mai virai la cuptor o rețetă, mai frământai un interviu, mai strecurai o anchetă despre ce mîncău populația, mai înșiropai niște amintiri din bucătărie. Cum, necum, *Ars coquinaria* își trăi traiul, iar suflul își mîncă mîlaiul și se prefăcu într-o carte pe care unii o gustară, alții ba. Era limpede ca un consomeu că trebuia să pun la dospit ceva nou.

Dar ce puteam născoci? După îndelungi perpeliri am hotărît să scriu despre bucurie, adică despre lucrurile sau întîmplările aparent neînsemnate, pe lingă care trece grăbiți și care ne fac viața senină, fie și pentru 10 minute. Cam asta aș fi vrut cu *Secretul...* Numai că nu-i ușor să încropești un ospăd din firimituri ciugulite de unul singur, care să-i îndestuleze și pe alții. E chiar mai greu să pregătești 20-30 de fraze întremătoare decît o ruladă de curcan cu pinoli și caise, fiindcă îți trebuie mereu rețete meșteșugite, să nu zică lumea că te hlizești a proasta, ai, n-ai motive. Nu ca să mă scuș, da' zic ca nea Pișcoci din filmul lui Porumboiu: am făcut și eu cum am putut. Și adaug cu mare tînjire după *Ars coquinaria*: atît am putut, atît am făcut.

Deci. Pentru că știam că se cere bilanț, în ajun de Crăciun mi-am

concentrat ca un cub Knorr bucuriile din 2006 și le-am dat în clo-cotul nădejzii pe cele din 2007. Puse cap la cap s-au făcut nu o supă limpede, ci dîtai șuvoiul. Vorba prietenului Biju (pe care o împrumut cu voia lui): Bucurio Grande. Numai că, exact ca anul trecut, finalul răsturnă tot. Aftize nenorociri se întîmplară împrejurul meu între 25 și 31 decembrie, încît n-am mai fost bună de nimic. Și nimic nu putu să mă aline. Nici noaptea dintre ani cu focurile de artificii și jocurile de lasere de la televizor, nici cuvintele lui Zubin Mehta în plin concert la Viena.

Însă încet-încet mi-am revenit și mi-am revăzut bilanțul. Curios lucru, mare parte din bucuriile personale au primit imbold tocmai de la rubricuța cu secret. Scriind despre gustul vieții, chiar mi l-am regăsit și restirnit, în cele mai mărunte forme ale sale. Cum ar fi mersul pe străzi necunoscute din Timișoara. Sau mîncatul unui langoș. Sau pusul murăturilor.

Sau dansatul în drați, la vedere și pe șest. Sau vîzutul pădurilor dintre Brașov și Bran în octombrie. Sau ascultatul greierilor noaptea. Și cite și mai cite. Dar nu numai simțurile fură împinse pe piscuri. Ci, pe urma lor, se cățără și suflul și mintea. Iar locul unde se întîlniră pentru-ntîia oară toate în 2006 fu cămăruța mea de la etajul 5 de pe rue des Carmes din Paris, în martie. Căci nu mi-aș fi putut atunci inchipui bucurie mai mare decît să mă strecur în pat la capătul unei zile forfote-n bibliotecă, să aud cum dincolo de geamuri fierbe-n revoluție Cartierul Latin, să miroș zambila de pe birou, să mîncînt tacticos griș în lapte cu lingurița, să mă cufund în *Băiuțeii* floriienilor, să mă apuce brusuc un dor năprasnic de bunica și mama, să țîșnesc la computer pe la 11 noaptea și să-ncep să scriu.

Patru ștampile și-un motan leneș

Pe pagina de gardă – o ștampilă rotundă, de un roșu pal: Sindicatul salariaților Intrep. Combustibil Galați. Pe următoarea, altele două, mai mici, dreptunghiulare: Biblioteca Sindicatul Salariaților I.S.C.L. Galați și Biblioteca Casei de Cultură a Sindicatelor. Prima, imprimată cu tuș violet, a fost tăiată ferm cu pixul. De pe ultima pagină, un cerculeț abia descifrabil mă informează că anticariatul de unde am cumpărat volumul aparține Societății comerciale Buchland S.R.L.

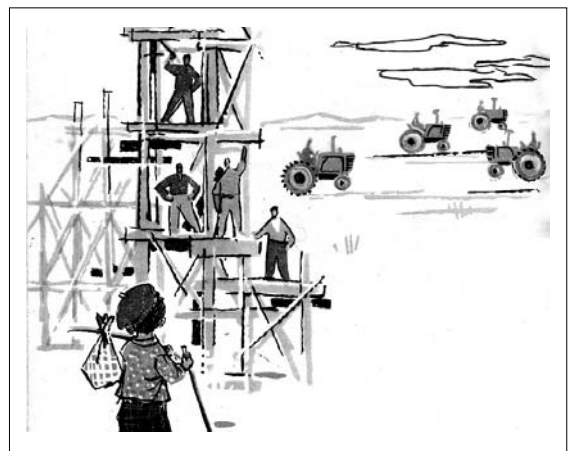
Mă aflu așadar dinaintea unei cărți trecute, de la apariția sa, în 1963, prin multe sindicate... Nici nu mă miră faptul că era, probabil, lectură obligatorie pentru odraslele muncitorilor de la Întreprinderea de Sîrmă, Cutie și Lanțuri, pentru că pe eroii mei îi cheamă Nikolai sau Marinka, iar glasurile lor sură „De la Kremlin începînd/ Văd în aer fluturînd/ Steaguri roșii pe pămînt”.

Privirile îmi alunecă peste fraze precum „Trompetele cîntă viața pașnică, cheamă copiii la muncă, la marile înfăptuiri pionieresti” sau „Artiștii cîntau cu voci răsunătoare despre constructorii orașului – tîmplari, zugravi, zidari...” și nu știu dacă să zîmbesc amar-uit sau să-mi strîng dinții a furie. E trecut bine de miezul nopții și încă nu mi-e somn. Învirt a nu-știu-cîta țigară între degete și răsfoiesc febril volumașul cartonat, poate, cine știe...

Pe la jumătatea cărții (și-a țigării), îmi înabuş un chicot: în sfîrșit, un personaj simpatic! Dacă nu mă credeți, aflați că îl cheamă Seriojka și că preferă *Conte de Monte-Cristo* în loc să-și facă temele la aritmetică. Orice vîlstar socialist care citește cărți de aventuri la 1 noaptea nu poate fi decît simpatic. În plus, mai are și un motan care-l motăie

POVEȘTI DE ADORMIT PĂRINȚII

Diana SOARE

în poală, atît de dulce și de molipsitor, încît mă declar sedusă definitiv.

Lampa de birou, Penarul și-un Aspirator

Seriojka face, ca și mine, toate lucrurile pe dos. Citește în loc să doarmă, joacă fotbal atunci cînd enervantul „Program al zilei” indică ora mesei și n-are nici un chef să se trezească dimineața.

Evident, ca-n orice povestioară cu morală, tînarul boem trebuie musai reeducat, în proces implicîndu-se cu deplină responsabilitate Lampa de birou, Penarul, mongolul han Bati (dumnealui era în lecția de istorie), Raportorul și-un Aspirator.

E clar, eu n-am nici o șansă de salvare. Mai întîi, pentru că nu (mai) dețin nici un Penar, darămite unul care să te telefoneze repede-repejer în Țara Timpului. Aici deschid o paranteză explicativă, care să vă precizeze că „Țara Timpului

nu se găsește pe nici o hartă. Totuși ea există. (...) În ea trăiesc numai ceasornicari. Dimineața ei își pun halate albe, duc la ochi lulepe și se apucă de lucru. Unii fac roțițe dințate, alții clopoței, arătătoare sau cadrane... Cel mai mare peste ei este Bătrînul Ceasornicar, ales odată la zece ani de către adunarea generală a tuturor ceasornicariilor.”

Apoi, singurul deșteptător aidoma celui trimis din Țara Timpului în odaia lui Seriojka (cu „pumnișor metalic” ce lovește într-un „căpăcel nichelat”) l-a avut bunica. Nici ea, nici ceasul nu mai sînt prin preajmă.

Sper doar să-mi iau un motan cel puțin la fel de leneș ca și mine. Și să-l învîț cum se anulează alarma de la Nokia.

A. Miteev, Unde s-a ascuns basmul, în românește de Galina Maievski, coperta și ilustrații de Constantin Pîlcîntă, Editura Tineretului, București, 1963

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » CERERE DE ELIBERARE CONDIȚIONATĂ

Bobî

Dragă domnule director de penitenciar, în calitatea mea de deținut model coleg de celulă cu deținutul model Kurt Treptow, solicit eliberarea condiționată pe motiv de genialitate și de mare scriitor care sînt.

Întrucît am căpătat o

mare erudiție și profunzime culturală prin prisma cohabitării cu acest istoric minunat, care din jumate în jumate de oră mă ruga să-i mai povestesc o dată cum arată copiii mei și ce vîrstă au.

Întrucît lucrările științifice elaborate în pirnaa constituie zile de muncă, vă anunț că am terminat lucrul la o mare epopee basm, cu rădăcini adînci în trecutul poporului nostru (decî un fel

de lucrare istorică gen aia a lui dom' Treptow). Și pentru a corobora cele scrise, anexez la cerere un fragment din opera mea, cu dedicație specială din partea autorului.

Se cheamă *Pandelică Papăcoae*. Capitolul unu, *Pandelică Papăcoae și calul său fermecat*: „A fost odată un băiat pe care îl chema Pandelică Papăcoae. Și el avea un cal fermecat. Nici un alt cal nu făcea ca calul Pan-

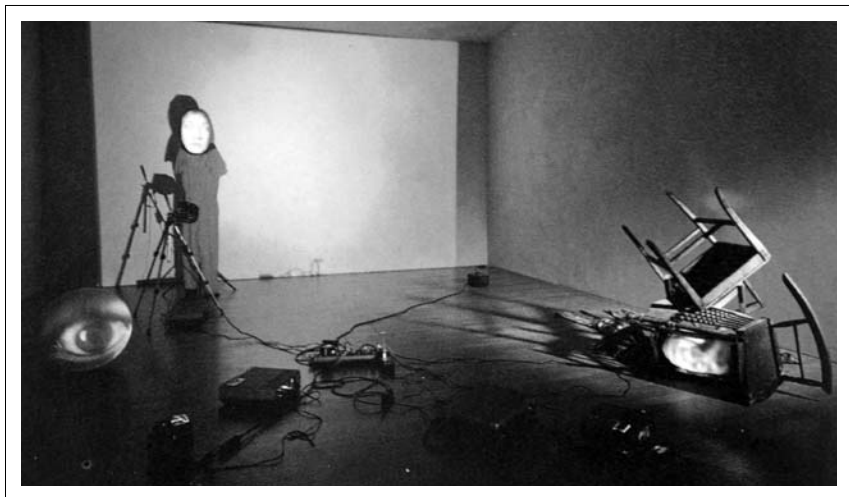
delică. Adică calul Pandelică vorbea. Numai în română, nu știa o boabă rusă. Dar toată lumea murea de curiozitate cum de vorbește calul. Și Pandelică Papăcoae murea. De aceea, într-o zi fatidică, el întrebă calul cum de știe să vorbească. Acesta nu a știut ce să-i răspundă. Așa că Pandelică o închisă din baie și cu o foaie și un pix și i-o zis că să nu iasă pină nu declară tot

ce știe. Cînd i-o dat drumul la cal, pe foaie scria: subsemnatul calul, declare că nu știu de unde știu să vorbesc. Semnat în stînga jos – Calul. Și data. Atuncea Pandelică Papăcoae i-o dat calului să mîncească jăratic, că așa știa el că se face cu caii fermecați din literatură. Din cauza jăraticului ferbinte, calul și-o umplut gura de bejici și din acea zi nu o mai putut să

vorbească. Cu toate acestea, vecinii o început să se întrebă de unde o știut calul să scrie o declarație tip”.

Sper că remarcăți dimensiunea cultural-istorică a opere mele și că în cîrînd voi fi eliberat condiționat.

Am nevoie de libertate fizică și spirituală, pentru a putea scrie următorul meu succes răsunător – *Pandelică Papăcoae și oaia logopedă*.

Din nou despre video art

În anii '90, odată cu perfecționarea tehnologiei de proiecție video, monitoarele TV au fost mai puțin folosite, artiștii orientându-se către ecrane și către monitoarele LCD și cele cu plasmă. Artiștii video din anii '90 s-au preocupat de deconstrucția limbajului cinematografic într-un mod mai metodic și controlat, cu atitudini mult mai angajate social, în comparație cu preocupările similare din anii '60.

În unele instalații video, artiștii au folosit mai multe ecrane, pe care au proiectat filme diferite, invadând astfel spațiul fizic cu imagini vizuale. Extinderea către multiple proiecții nu reprezintă doar o expansiune a orizontului vizual, ci și o intensificare a experienței vizuale. Răspunsul subiectiv al artiștilor față de realitate nu a fost construit într-un stil aparent obiectiv, așa cum procedau artiștii deceniului anterior, ci printr-un mod fragmentar similar cu modul de experimentare a lumii. În perioada revoltelei

sociale și a imaginărilor digitale, aceste proiecții pe mai multe canale au devenit un factor important în utilizarea tehnologiei de producere și proiectare a imaginii capabilă să articuleze o nouă percepție asupra lumii. Teoreticianul media Peter Weibel, director al Zentrum für Kunst und Medientechnologie din Karlsruhe, afirmă că aceste multiple proiecții oferă reprezentări care se deosebesc de percepția obișnuită asupra comportamentului social. Datorită acestui nou tip de montaj, diferit de cel clasic bazat pe juxtapunerea unor secvențe filmate cu scopul construirii unui timp filmic și unui sens, se creează o altă perspectivă ce accentuează violența ascunsă inerentă socializării individului.

Ecranul, element central al multor lucrări video

Tehnologia video contemporană permite un control mult mai riguros asupra resurselor cinematice ale limbajului cinematografic datorită logisticii și reperioarului tehnic corespunzător unei noi faze de dezvoltare tehnologică. Ecranul a devenit astfel elementul central al multor lucrări video, în jurul căruia coexis-

ARTE VIZUALE

Matei BEJENARU

tau eventual și alte elemente. Artistul american Tony Oursler s-a remarcat prin proiecțiile video pe forme spațiale din pinza de forma capului, pentru a sugera un nou tip de corporalitate. Având o experiență cștigată în anii '80 în domeniul filmelor video experimentale cu personaje animate, el a combinat elemente de scenografie de teatru, prin dispunerea spațială a personajelor, creând astfel un spațiu special unde spectatorul are senzația că participă la un spectacol supra-realist.

Filmele și instalațiile video ale artei Pipilotti Rist snt influențate de imagistica clipurilor muzicale MTV. Au aceeași agresivitate și dinamică, însă artista este subversivă, apelând la imagini erotice în ideea de a irita spectatorul și de a vorbi despre disperarea și nebunia vieții de zi cu zi. Video-ul *Selfless in a Bath of Lava* / *Pierdută într-o baie de lavă* (1994) a fost prezentat într-o expoziție de la Haus der Kunst din München din 1999, pe un mic ecran LCD care putea fi văzut doar printr-o gaură de cițiva centimetri făcută în pardoseala de marmură. Imaginea artei, aflată într-o continuă cădere în spațiul halucinant al lavei portocalii, atrăgea atenția vizitatorului și îl oprea să mai pășească...

Tony Oursler, *Submerged*, 1996 (stînga), *Criminal Eye*, 1997 (sus), instalații video

Pipilotti Rist, *Selfless in a Bath of Lava*, video, 1994 (dreapta)

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Bulgakov și Margarita

Este cunoscut faptul că iubirea dintre Mihail Afanasievici Bulgakov și Elena Sergheevna (prototipul Margarinei din celebrul roman *Maestrul și Margarita*) a fost la începuturile ei adulterină: Elena Sergheevna era căsătorită cu un bărbat de treabă, cu care avea și doi copii. Nici Mihail Afanasievici, nici Elena Sergheevna nu voiau să-l necăjească. Dar „soarta” n-a vrut ca lucrurile să rămână astfel. Ceea ce l-a decis pe Bulgakov să o conjure și convingă pe Elena să îi devină soție și să renunțe la bărbatul ei dintii a fost un inel alchimic cu multe mărgăritare, pe care l-a cumpărat de la o bătrână contesă ruinată. Aceasta îi explicase că respectivul inel avea puteri magice legate de tăria și nemurirea iubirii și că unul dintre mărgăritare provenea chiar dintr-o cruciuliță prețioasă care îi aparținuse cîndva lui Rasputin. Mihail Afanasievici i-a oferit inelul Elenei Sergheevna, ca un fel de legămint tainic și vrăjitoresc. Elena a acceptat, la rîndu-i, darul ca o vrăjitoare profesionistă: îl purta numai în nopțile cu lună plină. Într-una din aceste nopți l-a și pierdut, dar l-a regăsit a doua zi, sticlind pe fundul unei băltoace lăsată de ploaie. Se pare că inelul a dispărut din nou, prin 1950, la zece ani de la moartea lui Mihail Afanasievici, și că nu a mai fost regăsit niciodată. Pe patul de moarte (în 1970), Elena Sergheevna nu și-a dorit altceva decît să mai poarte o singură dată inelul cu pricina, însă dorința ei nu a fost împlinită, în-

» Am visat, în 2005, inelul: iar visul meu arăta că inelul i-a fost dăruit lui Mihail Afanasievici de către... Woland.

trucît nu era cum. Gurile rele spun că Stalin însuși, aflînd de inelul cu pricina și de faptul că fusese achiziționat de Bulgakov (un scriitor care îl intrigase pe mustăciosul țigru Stalin în asemenea măsură încît dictatorul adora să îl terorizeze printr-o spaimă și, în același timp, printr-o fascinație insidioasă pe care o exercita asupra lui Mihail Afanasievici) ar fi făcut în așa fel încît inelul să fie sustras de la Elena Sergheevna. Gurile bune spun că rudele bătrînei contese ar fi fost cele care au făcut ca inelul să se întoarcă la familia de drept. Alte guri spun că duhul lui Rasputin ar fi făcut ca inelul să fie pierdut o dată pentru totdeauna. În ce mă privește, pot să spun doar că am visat, în 2005, acest inel (pe cînd mă aflam la Moscova tocmai în căutarea personajelor din *Maestrul și Margarita*): iar visul meu arăta că inelul i-a fost dăruit lui Mihail Afanasievici de către... Woland. Nu am îndrăznit pînă acum să povestesc cuiva acest vis. *Enfin*, mai circula încă o legendă: aceea că inelul se găsește îngropat în partea stîngă a pietrei de la mormîntul Maestrului Bulgakov și Margarinei sale Elena, din cimitirul Novodevici.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată - Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjunc: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Victor Jalbă

Rubrici permanente:

Adriana Babeti, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumaru, Ruxandra Cesereanu, Mădălina Cocca, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Cristi Neagoe, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu. **Carte:** Luminița Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. **Muzică:** Victor Eskenasay,

Dumitru Ungureanu. Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michailov. **Arte vizuale:** Matei Bejenaru. **Cartonaj:** Lucian Amariu (Jup).

Grafică: Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiruța

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333, Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agențiu Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal. Citiitorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îl aparține autorului ». „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri Newsin » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Luiza VASILIU

Un tip pe o cămilă

Un tip nu foarte-nalt, nici foarte scund, ras în cap, în cămașă roz, cu cercei în ureche și tatuaj pe braț (adică: un tip foarte cool) mergea pe cămilă. Nu vreau să mă-nțelegeți greșit: nu el pășea pe cămilă, ci cămila călca agale prin deșert. Tipul ăsta fuma un trabuc gros, veritabil, așa de cubanez încât nu mai aveai chef de nici un discurs, fie el doar călduț – socialist. Cămila pășea încet, n-avea nici o grabă. Nu la fel însă mergea mintea tipului – funcționa tăios, ciobit, repede, dar prost. Să vă dezvălui acum întregul adevăr: tipul ăsta fabulos nu mergea pe cămilă și nici în deșert – dar, dac-ar fi stat în puterile mele, acolo l-aș fi trimis în exil –, ci bea uischiuri la o sindrofie, în timp ce-mpărțea vorbe de duh la stînga și la dreapta. M-am folosit (și nu-mi cer scuze pe această cale) de înțînirea cu un astfel de specimen ca să introduc în Enciclopedie un nou tip uman: știe-tot. Semnalmente (observate de mine cu ochiul liber): absența totală din vocabular a sintagmelor: „nu știu”, „mi se pare”, „cred”, „dacă-mi permiteți”, „după părerea mea”, siguranța aproape gretoasă a tuturor afirmațiilor într-o smerenie de domeniul care de care mai variate (au fost trecute sub tăcere doar marile comploturi ale istoriei și viața pe Marte), amuzamentul numai la propriile poante, și ceea ce numesc eu *sindromul Puric*, adică folosirea din cinci în cinci cuvinte a câte unui citat din: scriitorii, oameni politici, fotbaliști, filosofi, bucătari, dame de companie, academicieni și popi.

De ce vă spun toate astea? Ca să-i puteți mirosi de la distanță pe toți tipii din lumea asta care merg pe cămilă și poartă cămașă roz. Și să-i ocoliți agale, zimbindu-le prieteneste, înainte de-a le da prilejul să înceapă discuția. Odată depășite primele amabilități, se dezlănțuie furia și vă vor fi revelate toate adevărurile pe care ați fost prea fraieri să le vedeți și singuri. Nu mai bine vă lipsiți de așa privilegiu? Eu v-aș spune că da, mai bine, mulțumită fiind că enciclopedismul meu șchiop poate să-i pună piedică sărmanei cămile, aruncîndu-l pe enciclopedistul noului mileniu cu nasul în nisip.

ISSN 1584-8272

Iadul pe pământ

Literatura manifest a rușilor din „valul tînăr” a scandalizat Moscova chiar și spre sfîrșitul anilor '90, atunci cînd nimeni nu și-ar mai fi închipuit că o carte care acuză ori joacă „trecutul glorios” mai poate fi arsă, la propriu, în semn de protest în Piața Roșie. Erofeev sau Sorokin, de exemplu, au ținut piept amenințărilor și, în ultimă instanță, s-au retras din viața publică, refuzînd să acorde interviuri și devenind, în locul de baștină, legende în viață. Cazul lui Iuri Mamleev e însă unul mai special (vă veți întreba, se poate și mai special de atît? Ei bine, da, se poate) din mai multe motive.

Ana-Maria Onisei

Mai tîntii, Iuri Mamleev e sursa de inspirație declarată a valului tînăr. Cu alte cuvinte, incisivitatea fără margini în fața sistemului și visceralul, întunecat, răcnetul existențial provin, într-o mare măsură, de aici. Apoi, Mamleev reprezintă el însuși un trimis al Diavolului pe pământ (plus, deși în altă cheie, un continuator al „tradiției” Platonov ori „moștenitorul lui Gogol și Dostoievski”, cum îl numesc tinerii scriitori ruși), dacă ne gîndim la capacitatea-i de a prevedea și „prelucra” o apocalipsă, în pagini de literatură. Autorul însuși a făcut parte dintr-un cerc secret de intelectuali, autointitulați „misticii sexuali”, foarte aproape *spiritualicește* – dacă putem spune așa – de sectanții pe care îi descrie în romanul său.

Nu în ultimul rînd, opera sa a circulat exclusiv în *underground*-ul rusesc, din cauza cenzurii sovietice, pînă în 1989, cînd au început să-i fie editate cărțile. Iar romanul *Sectanții* (Editura Curtea Veche, 2006, traducere din limba rusă de Mircea Aurel Buiciuc) a fost publicat abia în 1980, în America, sub titlul *The Sky above Hell*, într-o versiune... romanțată, pentru a nu strîni prea mult „soc”.

Dar cum e cartea lui Mamleev? Pentru mine personal, *Sectanții* a fost și ră-

mîne un roman-enigmă. Nici un fel de interpretări, fie și luate la un loc, nu sînt exhaustive”, spune autorul și, pe bună dreptate, deși studiile pe tema romanului au tot curs, nimic – și mai cu seamă textul însuși – nu-ți dă senzația unei decodificări-ultimatum. Dacă am spune că e un roman-cult sau o carte de căpătîi, i-am reduce considerabil forța. Așadar, *Sectanții* e o „avalanșă” noir, existențialistă, amețitoare, terifiantă, lucidă și dementă în egală măsură. E un roman al vieții pe invers, cu toate cotiturile ei patologice, unul al criminalilor de trup și suflet în serie, în care cadavrele sînt vii și viii sînt cadavre umbilatoare, seva filosofică e conștiință și singe, iar singele e iubire dementială de sine, conștiința, viața pe tărîmul de dincolo. Și mai e moarte, multă moarte. La propriu, „putrezind” în pîntecele femeilor, sub pielea cetățenilor „obișnuiți”, în miștile criminalilor și-n spiritele sectanților. În creiere dezvelite pe viu de nebunia neființei, rămase nude, zăcînd în fața unui dezastru al spiritului.

Cînd *Sectanții* – după cum vă tin puterile – veți trece în întunericul bolnav al unei lumi ireale prin realismul în care o înmoaie estetic Mamleev. Iar dacă rezistați, senzația de după e aceea a unor frisoane reci, continue, care îți invadează întreg corpul, ca un fel de trezire subită a celulelor, în spaimă.

» „El schiță tabloul unei lumi în care s-ar fi putut răzbi spre transcendent prin negativism, prin negare; aceasta era o lume în care

tot ce e pozitiv părea să fie distrus, iar tot ce e duhnicor-negativ, dimpotrivă, devenea afirmativ. În această lume sau, mai exact, antilume, la tot ce era negativ și rău i se permitea o viață vie; chiar și neființa însăși, inexistența devenea această lume existentă; era aidoma unui revers al lumii noastre, care căpătase subit caracter de sine stătător; și invers, lumea obișnuită a tot ce este pozitiv devenea aici întoarsă pe dos, pieritoare” – Iuri Mamleev, *Sectanții*.

Nemuritorii

Nu prea mi-am dorit să fiu altcineva în viață. În general, m-am simțit (și mă simt) bine în propria-mi piele. Situațiile de excepție, cum e și firesc, vin din copilărie.

După ce am citit *Cei trei mușchetari*, visam să fiu dacă nu D'Artagnan, Athos, Porthos sau Aramis, măcar un amărît de mușchetar. Mi-am încropit și un soi de echipament de epocă, și un soi de spadă, îmi respectam (și încă îmi mai respect) cu sfințenie cuvîntul de onoare, dar tot nu mi-a ieșit. N-am reușit să-mi cîștig decît un singur tovarăș de arme, nici el prea încrezător în puterile noastre de a ajunge muș-

chetari, cu atît mai mult cu cît „oamenii lui Mazarin” foloseau în loc de sabie vreo scîndură smulsă de-a dreptul din gard sau bolovani de pe drum.

Zorro chiar am reușit a mă convinge o vreme că sînt, pe baza unor ochelari decupați cu foarfeca dintr-o haină oarecare din șifonier. Dar nu m-a ținut decît pînă a descoperit mama materia primă pentru ochelarii lui Zorro: una dintre fustele ei.

Winnetou nici n-am îndrăznit să mă visez vreodată. Îl iubeam prea mult. Ce mai, îl adoram – Dumnezeu meu, Winnetou! Am plins o după-amiază în-

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

treagă la moartea lui. N-am fost om juma' de an. Nu-i vorbă, l-am mai înțînuit ca personaj și în altă carte, *Old Surehand*, dar pentru mine deja *murise* pe bune la sfîrșitul celui de-al cincilea volum din romanul care-i purta numele. Restul a fost ficțiune. Să-i fie sufletul liniștit în veșnicile plaiuri ale vinătoareii. Am zis!

Dar toate acestea sînt visuri normale de copil zăbăuc care citește cărți pentru copii. Ce n-am să înțeleg în schimb e cum de mi-a plăcut mie *Epopeea*

lui Ghilgameș. Cert e că, după ce am terminat-o, am rămas fascinat de încercarea lui de a rămîne nemuritor. Mai ales de proba supremă pe care trebuia să o treacă pentru asta: să nu mai adoarmă niciodată. Și, spre deosebire de poveștile cu care eram obișnuit, eroul meu dă greș: adoarme. Iar zeul lui nu mai poate de bucurie și de dispreț: „lată-l pe omul cel tare care caută nemurirea. Somnul, ca un vînt puternic, a năvălit asupra lui”. Noaptea, fără să știe părinții mei, mă străduiam

din răsputeri să-l răzbum pe Ghilgameș. Mă băgam în pat și mă luptam cu somnul pînă cînd, înspere dimineață, cădeam butuc. Ai mei chiar mă considerau un leneș pe vremea aceea, dar habar n-aveau că dormeam doar cîte două-trei ore pe zi. Puțîn mi-a lipsit să fiu nemuritor!

Am crescut și m-am deprins cu deliciul de neprețuit al somnului. De vreo cîteva săptămîni însă – ironia sorții – nu că nu vreau, nu mai pot să dorm. Mă trezesc noaptea, mă uit cîte un ceas la bec și apoi scriu povești. Am zis!